

Stefan Biskupski

Kodeks Prawa Kanonicznego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 6/1-4, 3-48

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

D O K U M E N T Y

KODEKS PRAWA KANONICZNEGO

PARS TERTIA

DE LAICIS

Can. 682. — Laici ius habent recipiendi a clero, ad normam ecclesiasticae disciplinae, spiritualia bona et potissimum adiumenta ad salutem necessaria.

Can. 683. — Non licet laicis habitum clericalem deferre, nisi agatur vel de Seminariorum alumnis aliisque adspirantibus ad ordines de quibus in can. 972, § 2, vel de laicis, servitio ecclesiae legitime addictis, dum intra eandem ecclesiam sunt aut extra ipsam in aliquo ministerio ecclesiastico partem habent.

TITULUS XVIII

De fidelium associationibus in genere

Can. 684. — Fideles laude digni sunt, si sua dent nomina associationibus ab Ecclesia erectis vel saltem commendatis; caveant autem ab associationibus secretis, damnatis, seditiosis, suspectis aut quae studeant sese a legitima Ecclesiae vigilantia subducere.

CZĘŚĆ TRZECIA

O OSOBACH ŚWIECKICH

Kan. 682. — Świeccy mają prawo do otrzymania od kleru, stosownie do nauki kościelnej, dóbr duchowych a zwłaszcza środków koniecznych do zbawienia.

Kan. 683. — Nie wolno świeckim nosić sukni duchownej, chyba że mowa o alumnach seminariów i innych kandydatach do święceń, o których w kan. 972 § 2, albo o świeckiej służbie kościoła, gdy znajduje się wewnątrz lub bierze udział na zewnątrz w jakiejś posłudze kościelnej.

TYTUŁ XVIII

O zrzeczeniach wiernych w ogólności

Kan. 684. — Wierni zasługują na pochwałę, gdy zapisują się do zrzeczeń, założonych lub przynajmniej zalecanych przez Kościół; powinni wystrzegać się natomiast stowarzyszeń tajnych, potępionych, wywrotowych, podejrzanych albo usiłujących uwolnić się spod prawnego kościelnego nadzoru.

Can. 685. — Associationes distinctae a religionibus vel societatibus, de quibus in can. 487—681, ab Ecclesia constitui possunt vel ad perfectiorem vitam christianam inter socios promovendam, vel ad aliqua pietatis aut caritatis opera exercenda, vel denique ad incrementum publici cultus.

Can. 686. — § 1. Nulla in Ecclesia recognoscitur associatio quae a legitima auctoritate ecclesiastica erecta vel saltem approbata non fuerit.

§ 2. Associationes erigere vel approbare pertinet, praeter Romanum Pontificem, ad loci Ordinarium, exceptis illis quarum instituendarum ius, apostolico ex privilegio, aliis reservatum est.

§ 3. Licet privilegium concessum probetur, semper tamen, nisi aliud in ipso privilegio cautum sit, requiritur ad validitatem erectionis consensus Ordinarii loci scripto datus; consensus tamen, ab Ordinario praestitus pro erectione domus religiosae valet etiam pro erigenda in eadem domo vel ecclesia ei adnexa associatione, quae non sit constituta ad modum organici corporis et illius religionis sit propria.

§ 4. Vicarius Generalis ex solo mandato generali, et Vicarius Capitularis nequeunt associationes erigere aut consensum praebere pro earum erectione aut aggregatione.

Kan. 685. — Zrzeszenia, różne od zakonów lub stowarzyszeń, o których w kan. 487—681, mogą być zakładane przez Kościół, w celu pielęgnowania doskonalszego życia chrześcijańskiego wśród członków, albo wykonywania jakiegoś dzieła zbożnego lub miłosierdnego albo wreszcie pomnożenia kultu publicznego.

Kan. 686. — § 1. Nie uznaje się w Kościele żadnego zrzeszenia, które by nie było założone przez władzę kościelną lub przynajmniej przez nią zatwierdzone.

§ 2. Zakładanie lub zatwierdzanie zrzeszeń należy, oprócz Biskupa Rzymskiego, do miejscowego ordynariusza, z wyjątkiem tych, których prawo zakładania, na mocy przywileju apostolskiego, należy do innych.

§ 3. Chociażby udowodniono istnienia przywileju, do ważnego jednak założenia wymagana jest zawsze, chyba że w przywileju zastrzeżono inaczej, zgoda miejscowego ordynariusza dana na piśmie; zgoda natomiast wyrażona przez ordynariusza na powstanie domu zakonnego ważna jest również na założenie w tym domu bądź kościele związanego z nimi zrzeszenia, które jest dla owego zakonu właściwe i nie powstało jako odrębny organizm.

§ 4. Wikariusz generalny na mocy ogólnego zlecenia oraz wikariusz kapitulny nie mogą erygować zrzeszeń, ani udzielać zgody na ich założenie lub agregację.

§ 5. Erektionis litterae ab iis qui ex privilegio apostolico associationem erigunt, gratis concedantur, sola excepta taxa pro expensis necessariis.

Can. 687. — Ad normam can. 100, tunc tantum fidelium associationes iuridicam in Ecclesia personam acquirunt, cum a legitimo Superiore ecclesiastico formale obtinuerunt erectionis decretum.

Can. 688. — Associatio titulum seu nomen ne assumat quod levitatem aut absonam novitatem sapiat, vel speciem devotionis a Sede Apostolica non probatam exprimat.

Can. 689. § 1. Quaelibet associatio sua statuta habeat, a Sede Apostolica vel ab Ordinario loci examinata et approbata.

§ 2. Statuta quae non sint confirmata a Sede Apostolica, moderationi et correctioni Ordinarii loci semper subiecta manent.

Can. 690. — § 1. Omnes associationes, etiam ab Apostolica Sede erectae, nisi speciale obtinet privilegium, iurisdictioni subsunt et vigilantiae Ordinarii loci, qui ad normas sacrorum canonum eas invisendi ius habet et munus.

§ 2. Associationes tamen, quae vi privilegii apostolici a religiosis exemptis in suis ecclesiis institutae sunt, Ordinariis locorum fas non est visitare quod attinet ad ea quae internam disciplinam seu spiritualem associationis di-

§ 5. Dokument erekcyjny przez tych, którzy erygują zrzeszenie na mocy przywileju apostolskiego, powinien być wystawiony bezpłatnie, wyjąwszy samą takse za niezbędne wydatki.

Kan. 687. — Stosownie do kan. 100, zrzeszenia wiernych tylko wtedy nabywają w Kościele osobowość prawną, jeżeli otrzymały od prawnego przełożonego kościelnego formalny dekret erekcyjny.

Kan. 688. — Zrzeszeniu nie wolno przybierać nazwy, która traci lekkoomyślnością lub niezdrową nowością, albo wyraża rodzaj pobożności niezatwierdzonej przez Stolicę Ap.

Kan. 689. — § 1. Każde zrzeszenie powinno mieć własne statuty, przejrane i zatwierdzone przez Stolicę Ap. lub miejscowego ordynariusza.

§ 2. Statuty niezatwierdzone przez Stolicę Ap. mogą być zawsze zmienione i poprawione przez miejscowego ordynariusza.

Kan. 690. — § 1. Wszystkie zrzeszenia, nawet założone przez Stolicę Ap., jeżeli nie mają specjalnego przywileju, podlegają jurysdykcji i czujności miejscowego ordynariusza, który stosownie do przepisów prawa może i powinien je nadzorować.

§ 2. Zrzeszeń jednak, które na mocy przywileju apostolskiego zostały założone przez zakonników wyjętych przy ich kościołach, miejscowi ordynariusze nie mogą wizytować w sprawach, należących do wewnętrznej kar-

rectionem spectant.

Can. 691. — § 1. Associatio legitime erecta, nisi aliud expresse cautum sit, bona temporalia possidere et administrare potest sub auctoritate Ordinarii loci, cui rationem administrationis saltem quotannis reddere debet, ad normam can. 1525, minime vero parochi, licet in eius territorio erecta sit, nisi aliud Ordinarius ipse statuerit.

§ 2. Potest, ad normam statutorum, oblationes recipere, et receptas erogare ad pios ipsius associationis usus, salva semper offerentium voluntate.

§ 3. Nulli associationi elemosynas colligere licet, nisi id aut statuta permittant, aut necessitas postulet, et loci Ordinarii consensus accedat ac servetur forma ab eodem praescripta.

§ 4. Ad elemosynas extra territorium colligendas uniuscuiusque Ordinarii venia, scripto data, requiritur.

§ 5. Oblationum quoque ac elemosynarum fidelis erogationis rationem associatio reddat Ordinario loci.

Can. 692. — Ad fruendum associationis iuribus, privilegiis, indulgentiis, aliisque gratiis spiritualibus, necesse est et sufficit ut quis in eam valide receptus sit, secundum propria associationis statuta et ab ea legitime non expulsus.

ności i duchowego kierownictwa zrzeczenia.

Kan. 691. — § 1. Prawnie powstałe zrzeczenie, jeżeli inaczej nie zastrzeżono, może posiadać majątek i zarządzać nim w zależności od miejscowego ordynariusza, któremu musi dawać sprawozdanie przynajmniej raz do roku, stosownie do kan. 1525, nie zaś proboszczowi, chociażby na jego terytorium było erygowane, chyba że inaczej postanowił sam ordynariusz.

§ 2. Może stosownie do statutow przysmować ofiary i otrzymane wydawać na pobożne cele samego zrzeczenia, nigdy nie naruszając woli ofiarodawców.

§ 3. Żadnemu zrzeczeniu nie wolno zbierać jałmużny, chyba że na to zezwalają statuty, albo wymaga konieczność a miejscowy ordynariusz wyrazi zgodę i zachowany będzie sposób przez niego nakazany.

§ 4. Na zbieranie jałmużny poza terytorium wymagane jest zezwolenie każdego ordynariusza na piśmie.

§ 5. Zrzeczenie powinno dać wierne sprawozdanie miejscowemu ordynariuszowi z wydatkowania zarówno ofiar, jak i jałmużny.

Kan. 692. — Do korzystania z praw, przywilejów, odpustów i innych łask duchowych zrzeczenia, konieczną jest rzeczą i wystarczy, że ktoś do niego został ważnie przyjęty, zgodnie z własnymi statutami zrzeczenia i nie został z niego prawnie usunięty.

Can. 693. — § 1. Acatholici et damnatae sectae, adscripti aut censura notorie irretiti et in genere publici peccatores valide recipi nequeunt.

§ 2. Eadem persona potest adscribi pluribus associationibus, salvo praescripto can. 705.

§ 3. Absentes ne adscribantur associationibus ad modum organici corporis constitutis; praesentes autem, non nisi scientes ac volentes adscribi possunt.

§ 4. Salvo praescripto can. 704, religiosi possunt piis associationibus nomen dare, exceptis iis quarum leges, Superiorum iudicio, cum observantia regulae et constitutionum conciliari nequeant.

Can. 694. — § 1. Receptio fiat ad normam iuris ac statutorum uniuscuiusque associationis.

§ 2. Ut autem de receptione constet, inscriptio in albo associationis fieri omnino debet; imo haec inscriptio, si associatio in personam moralem erecta fuerit, est ad validitatem necessaria.

Can. 695. — Occasione receptionis in associationem nihil directe vel indirecte exigatur, praeter id quod in statutis legitime approbatis designatum sit, aut ab Ordinario loci, ratione specialium circumstantiarum, expresse permissum in associationis favorem.

Can. 696. — § 1. Nemo, legitime adscriptus, ab associatione dimittatur, nisi iusta de causa ad normam statutorum.

Kan. 693. — § 1. Akatolicy i zapisani do sekt potępionych albo obłożeni notorycznie cenzurami i w ogóle publiczni grzesznicy nie mogą być ważnie przyjęci.

§ 2. Nie naruszając przepisu kan. 705, ta sama osoba może być zapisana do wielu zrzeseń.

§ 3. Do zrzeseń stanowiących odrębny organizm nie wolno zapisywać nieobecnych; obecni natomiast mogą być zapisani tylko świadomie i dobrowolnie.

§ 4. Nie naruszając przepisu kan. 704, do pobożnych zrzeseń mogą należeć zakonnicy, chyba że, zdaniem przełożonych, nie da się ich pogodzić z zachowaniem reguły i konstytucji.

Kan. 694. — § 1. Przyjęcie odbywa się zgodnie z prawem i statutami każdego zrzeczenia.

§ 2. Żeby jednak był dowód przyjęcia, musi ono koniecznie być wpisane do księgi zrzeczenia; owszem, jeżeli zrzeczenie zostało erygowane jako osoba moralna, ów zapis jest konieczny do ważności.

Kan. 695. — Z okazji przyjęcia do zrzeczenia nie wolno wprost, ani ubocznie niczego żądać, poza tym, co określono w statutach prawnie zatwierdzonych, albo co ze względu na specjalne okoliczności zostało przez miejscowego ordynariusza wyraźnie dozwolone na korzyść zrzeczenia.

Kan. 696. — § 1. Nikt z prawnie zapisanych nie może być z zrzeczenia usunięty, chyba że zachodzi słuszna przyczyna zgodnie ze statutami.

§ 2. Qui in casum inciderint, de quo in can. 693, § 1, expungantur, praemissa monitione, servatis propriis statutis et salvo iure recursus ad Ordinarium.

§ 3. Etiam si in statutis nihil expresse caveatur, etiam loci Ordinarius quod ad omnes associationes, et Superior religiosus quod ad associationes ex apostolico indulto a religiosis erectas attinet, possunt socios dimittere.

Can. 697. — § 1. Associationes legitime erectae ius habent, ad normam statutorum et sacrorum canonum, celebrandi comitia, edendi peculiares normas quae ipsum sodalium respiciant, eligendi administratores bonorum, officiales et ministros, firmo praescripto can. 715.

§ 2. In iis quae convocationem ad comitia et electiones respiciunt, servantur ius commune, quod prostat in can. 161—182 et statuta iuri communi non contraria.

Can. 698. — § 1. Nisi privilegium apostolicum aliud expresse caveat, nominatio moderatoris et cappellani pertinet ad loci Ordinarium in associationibus ab ipso vel ab Apostolica Sede erectis aut approbatis, et in associationibus a religiosis vi apostolici privilegii erectis extra proprias ecclesias; in associationibus vero erectis a religiosis in propriis ecclesiis requiritur tantum Ordinarii loci consensus, si a Superiore moderator et cap-

§ 2. Nie naruszając własnych statutów i prawa rekursu do ordynariusza, gdyby ktoś dopuścił się czynu, o którym w kan. 693 § 1, powinien być usunięty, po uprzednim upomnieniu.

§ 3. Chociażby w statutach nie było wyraźnie zastrzeżone, mogą usuwać członków ordynariusz w stosunku do wszystkich zrzeszeń, a przełożony zakonny w stosunku do zrzeszeń założonych przez zakonników na podstawie apostolskiego indultu.

Kan. 697. — § 1. Nie naruszając przepisu kan. 715, zrzeszenia prawnie erygowane mają prawo, zgodnie ze statutami i prawem powszechnym, odbywać zebrania, wydawać szczegółowe przepisy dla siebie, wybierać zarządców majątku, urzędników i pracowników.

§ 2. W sprawie zwoływania zebrań i wyborów, należy zachować prawo powszechne przedstawione w kan. 161—182 oraz statuty, które nie są sprzeczne z prawem powszechnym.

Kan. 698. — § 1. Jeżeli przywilej apostolski wyraźnie nie zastrzega inaczej, do miejscowego ordynariusza należy wyznaczanie moderatora i kapelana w zrzeszeniach przez niego albo Stolicę Ap. założonych lub zatwierdzonych oraz w zrzeszeniach założonych przez zakonników na mocy apostolskiego przywileju poza ich własnymi kościołami, w zrzeszeniach natomiast założonych przez zakonników w ich własnych kościołach wymaga się tylko zgody ordynariusza,

pellanus e clero saeculari eligantur.

§ 2. Moderator et cappellanus possunt, durante munere, benedicere associationis habitum seu insignia, scapularia, etc., eaque adscribendis imponere; quod vero ad conciones attinet, servantur praescripta can. 1337—1342.

§ 3. Moderatorem et cappellanium revocare ex iusta causa possunt qui illos nominaverunt eorumque successores vel Superiores.

§ 4. Idem potest esse moderator et cappellanus.

Can. 699. — § 1. Ob graves causas et salvo iure recursus ad Apostolicam Sedem, potest loci Ordinarius suppressere non solum associationem a se vel a decessoribus suis erectam, sed etiam associationem ex apostolico indulto a religiosis erectam de consensu Ordinarii loci.

§ 2. Associationes vero ab ipsa Apostolica sede erectae non nisi ab eadem suppressi possunt.

gdyby przełożony wybrał moderatora i kapelana spośród duchowienstwa świeckiego.

§ 2. Moderator i kapelan podczas trwania na urzędzie mogą poświęcać szaty zrzeczenia czyli ich odznaki, szkaplerze itp. oraz nakładać je wpisywanym; w sprawie natomiast nauk należy zachować przepisy kan. 1337—1342.

§ 3. Odwołać dla słusznej przyczyny moderatora i kapelana mogą ci, którzy ich mianowali, ich następcy i przełożeni.

§ 4. Ta sama osoba może być moderatorem i kapelanem.

Kan. 699. — § 1. Miejscowy ordynariusz może dla ważnych przyczyn i, nie naruszając prawa rekursu do Stolicy Ap., znieść nie tylko zrzeczenie założone przez siebie lub swoich poprzedników, lecz także założone przez zakonników na podstawie apostolskiego indultu za zgodą miejscowego ordynariusza.

§ 2. Zrzeczenia natomiast założone przez Stolicę Ap., mogą być zniesione tylko przez nią.

TITULUS XIX

De fidelium associationibus in specie

Can. 700. — Triplex distinguitur in Ecclesia associationum species: *tertii Ordines saeculares, confraternitates, piaee uniones.*

Can. 701. — § 1. Inter pias laicorum associationes, ordo

TYTUŁ XIX

O zrzeczeniach wiernych w szczególności

Kan. 700. — Trojakiego rodzaju zrzeczenia wyróżnia się w Kościele: *trzecie zakony świeckie, bractwa, pobożne związki.*

Kan. 701. — § 1. Nie naruszając przepisu kan. 106 nn. 5, 6,

praecedentiae est qui sequitur, firmo praescripto can 106, nn. 5, 6:

- 1—o. Tertii Ordines;
- 2—o. Archiconfraternitates;
- 3—o. Confraternitates;
- 4—o. Piae uniones primariae;
- 5—o. Aliae piae uniones.

§ 2. Confraternitas sanctissimi Sacramenti, si agatur de procesione in qua defertur sanctissimum Sacramentum, praecedit ipsis archiconfraternitatibus.

§ 3. Omnes autem tunc solummodo ius praecedentiae habent, cum collegialiter incedunt sub propria cruce vel vexillo et cum habitu seu insignibus associationis.

porządek pierwszeństwa między pobożnymi zrzeszeniami osób świeckich jest następujący:

- 1-o. Trzecie zakony;
- 2-o. arcybractwa;
- 3-o. bractwa;
- 4-o. macierzyste związki pobożne;
- 5-o. inne związki pobożne.

§ 2. Bractwo Najświętszego Sakramentu, gdy mowa o procesji z Najświętszym Sakramentem, zachowuje pierwszeństwo nawet przed arcybractwami.

§ 3. Wszystkie jednak tylko wtedy mają prawo pierwszeństwa, gdy występują kolegialnie, z własnym krzyżem lub chorągwią i w szatach czyli odznakach zrzeszenia.

CAPUT I

De tertiis Ordinibus saecularibus

Can. 702. — § 1. Tertiarii saeculares sunt qui in saeculo, sub moderatione alicuius Ordinis, secundum eiusdem spiritum, ad christianam perfectionem contendere nituntur, modo saeculari vitae consentaneo, secundum regulas ab Apostolica Sede pro ipsis approbatas.

§ 2. Si tertius saecularis Ordo in plures associationes dividatur, harum quaelibet legitime constituta dicitur *sodalitas tertiariorum*.

Can. 703. — § 1. Firmo privilegio nonnullis Ordinibus concessa, nulla religio potest tertium Ordinem sibi adiungere.

ROZDZIAŁ I

O trzecich zakonach świeckich

Kan. 702. — § 1. Tercjarzami są ci, co w sposób odpowiadający życiu świeckiemu w świecie, pod kierownictwem jakiegoś zakonu i w jego duchu usiłują dążyć do doskonałości chrześcijańskiej, według reguł zatwierdzonych dla nich przez Stolicę Ap.,

§ 2. Jeżeli trzeci zakon świecki rozpada się na wiele zrzeszeń, każde z nich założone prawnie nazywa się *sodalicją tercjarską*.

Kan. 703. — § 1. Nie naruszając przywileju udzielonego niektórym zakonom, żaden z zakonów nie może do siebie przyłączyć trzeciego zakonu.

§ 2. Dato etiam apostolico privilegio, Superiores religiosi possunt quidem personas particulares tertio Ordini adscribere, sed nequeunt sodalitatem tertiariorum valide erigere sine consensu Ordinarii loci, ad normam can. 686, § 3.

§ 3. Nec sodalitatibus a se erectis possunt concedere usum particularium vestium, in publicis sacris functionibus deferendarum, sine speciali eiusdem Ordinarii licentia.

Can. 704. — § 1. Qui vota nuncupavit vel in perpetuum vel ad tempus in aliqua religione, nequit simul ad ullum tertium Ordinem pertinere, etsi eidem antea fuerit adscriptus.

§ 2. Si solutus a votis ad saeculum redierit, antiqua adscriptio reviviscit.

Can. 705. — Nulla tertiariorum sodalitas, sine apostolico indulto, adscribere potest sodales alius tertii Ordinis in eodem remanentes; singulis tamen sodalibus licet iusta de causa transire sive ab alio ad alium tertium Ordinem, sive ab alia ad aliam sodalitatem eiusdem tertii Ordinis.

Can. 706. — Publicis processionibus, funeribus aliisque ecclesiasticis functionibus tertiarium possunt, sed non tenentur, collegialiter interesse; at si intersint, cum suis insignibus sub cruce propria incedant necesse est.

§ 2. Nawet po otrzymaniu apostolskiego przywileju, przełożeni zakonni mogą wprawdzie zapisywać poszczególne osoby do trzeciego zakonu, nie mogą jednak bez zgody ordynariusza, stosownie do kan. 686, § 3, erygować ważne sodalicji tercjarzkiej.

§ 3. Nie mogą również, bez specjalnego zezwolenia tegoż ordynariusza sodalicjom przez siebie założonym nadać szczególnego ubioru do noszenia w czasie publicznych czynności świętych.

Kan. 704. — § 1. Kto złożył śluby, wieczyste lub czasowe w jakimś zakonie, nie może jednocześnie należeć do żadnego trzeciego zakonu, chociażby przedtem był do niego zapisany.

§ 2. Gdyby zwolniony od ślubów wrócił do świata, dawny zapis odżywa.

Kan. 705. — Żadna sodalicja tercjarzka nie może bez apostolskiego indultu wpisywać do siebie członków innego trzeciego zakonu, jeżeli oni w nim pozostają; poszczególnym natomiast członkom wolno dla słusznej przyczyny przechodzić z jednego do innego trzeciego zakonu albo z jednej do innej sodalicji tego samego trzeciego zakonu.

Kan. 706. — Tercjarze mogą, ale nie muszą uczestniczyć kolegialnie w publicznych procesjach, pogrzebach i innych kościelnych czynnościach; jeżeli jednak uczestniczą, konieczną jest rzeczą żeby występowali ze swoimi odznakami, z własnym krzyżem.

CAPUT II

*De confraternitatibus et piis
unionibus*

Can. 707. — § 1. Associationes fidelium quae ad exercitium alicuius operis pietatis aut caritatis erectae sunt, nomine veniunt *piarum unionum*; quae, si ad modum organici corporis sint constitutae, *sodalitia* audiunt.

§ 2. *Sodalitia* vero in incrementum quoque publici cultus erecta, speliati nomine *confraternitates* appellantur.

Can. 708. — *Confraternitates* nonnisi per formale erectionis decretum constitui possunt; pro piis autem unionibus sufficit Ordinarii approbatio, qua obtenta, ipsae, licet morales personae non sint, capaces tamen sunt obtinendi gratias spirituales ac praesertim indulgentias.

Can. 709. — § 1. *Confratres* nequeunt sacris functionibus operam praestare, nisi *confraternitatis habitum* seu insignia deferant.

§ 2. *Mulieres confraternitatum* adscribi tantum possunt ad lucrandas indulgentias et gratias spirituales confratribus concessas.

Can. 710. — Titulus seu nomen *confraternitatis* vel *pie unionis* desumatur vel a Dei attributis, vel a christianae religionis mysteriis, vel a festis Domini et *Beatae Virginis Mariae*, vel a *Sanctis*, vel a pio opere ipsius *sodalitii*.

ROZDZIAŁ II

*O bractwach i pobożnych
związkach*

Kan. 707. — § 1. Zrzeszenia wiernych, które są założone w celu wykonywania jakiegoś dzieła zbożnego lub dzieła miłości, nazywają się *pobożnymi związkami*; ustanowione na wzór odrębnej organizacji nazywają się *sodalicjami*.

§ 2. *Sodalicje* natomiast powstałe także w celu pomnożenia kultu publicznego nazywają się specjalnie *bractwami*.

Kan. 708. — *Bractwa* mogą powstać jedynie na podstawie formalnego dekretu erekcyjnego; dla związków pobożnych natomiast wystarczy zatwierdzenie ordynariusza, po uzyskaniu którego, jakkolwiek nie stają się one osobami moralnymi, to jednak są zdolne do zyskiwania łask duchowych, a zwłaszcza odpustów.

Kan. 709. — § 1. *Bractwini* mogą pomagać przy czynnościach świętych, ale tylko w swoim stroju i odznakach.

§ 2. *Niewiasty* mogą być zapisane do bractw tylko w celu zyskiwania odpustów i łask duchowych, udzielonych braciom.

Kan. 710. — Tytuł czyli nazwę bractwa lub pobożnego związku należy brać z przymiotów Bożych, tajemnic świętej wiary, ze świąt pańskich i Najświętszej Maryi Panny, świętych lub dzieła zbożnego samej *sodalicji*.

Can. 711. — § 1. Plures confraternitates vel piaes uniones eiusdem tituli ac instituti, nisi id eis specialiter concessum sit aut iure cautum, ne erigantur neve approbentur in eodem loco; si vero agatur de magnis civitatibus, id licet, dummodo inter ipsas intercedat conveniens, iudicio Ordinarii loci, distantia.

§ 2. Curent locorum Ordinarii ut in qualibet paroecia instituantur confraternitates sanctissimi Sacramenti, ac doctrinae christianae; quae, legitime erectae, ipso iure aggregatae sunt eisdem Archiconfraternitatibus in Urbe a Cardinali Urbis Vicario erectis.

Can. 712. — § 1. Confraternitates vel piaes uniones ne erigantur, nisi in ecclesia aut oratorio publico vel saltem semipublico.

§ 2. Ne instituantur, sine Capituli consensu, in ecclesia cathedrali aut collegiali.

§ 3. In ecclesiis vel oratoriis religiosarum Ordinarius loci permittere potest erectionem associationis mulierum tantum, aut piaes unionis quae non nisi precationibus incumbat et gratiarum dumtaxat spiritualium communicatione gaudeat.

Can. 713. — § 1. Religiosi cum confraternitatibus piisve unionibus a se erectis possunt et debent communicare omnes et solas gratias spirituales, quae in facultatibus a Sede Apostolica

Kan. 711. — § 1. Nie wolno erylgować ani zatwierdzać w tej samej miejscowości wielu bractw lub pobożnych związków tego samego tytułu i celu, chyba że zostało im to specjalnie udzielone lub prawnie zastrzeżone; jeżeli mowa o wielkich miastach, to — wolno, byleby zdaniem ordynariusza przedzelała je odpowiednia odległość.

§ 2. Miejscowi ordynariusze powinni się starać, żeby w każdej parafii były założone bractwa Najświętszego Sakramentu i chrześcijańskiego nauczania; prawnie erylgowane, na mocy samego prawa, są one agregowane do archikonfraterni rzymskich, założonych przez kardynała Wikariusza Rzymu.

Kan. 712. — § 1. Bractwa i pobożne związki wolno erylgować tylko przy kościele, kaplicy publicznej albo przynajmniej pół publicznej.

§ 2. W kościele katedralnym lub kolegiackim bez zgody kapituły nie wolno ich zakładać.

§ 3. W kościołach lub kaplicach zakonnic, miejscowy ordynariusz może zezwolić na założenie tylko kobiecego zrzeszenia albo pobożnego związku, mającego na celu udział jedynie w modlitwach i korzystanie z uczestnictwa wyłącznie w łaskach duchowych.

Kan. 713. — § 1. Zakonnicy mogą i muszą przypuścić bractwa i pobożne związki założone przez siebie do udziału we wszystkich i tylko takich łaskach duchowych, które Stolica

receptis specificè et nominatim communicabiles declarentur, eaeque in actu erectionis manifestandae sunt singulis, servato praescripto can. 919.

§ 2. Confraternitatibus, ab iisdem erectis, non licet vestem propriam seu insignia, quae in publicis processionibus aliisque sacris functionibus deferenda sunt, assumere sine speciali Ordinarii loci licentia.

Can. 714. — Confraternitas proprium habitum vel insignia, sine licentia Ordinarii loci, ne dimittat neve immutet.

Can. 715. — § 1. Comitibus confraternitatum, etsi in regularium ecclesiis et oratoriis celebrandis, per se vel per delegatum praesese sine iure tamen suffragii, dignos et idoneos officiales et ministros electos, confirmare, indignos vel non idoneos respuere aut remove, statuta aliasve normas, nisi a Sede Apostolica approbatae fuerint, corrigere et approbare, pertinet ad loci Ordinarium.

§ 2. De comitiorum extraordinariorum celebratione confraternitas Ordinarius loci eiusve delegatum tempestive praemoneat; secus Ordinarius ius est comitia impediendi vel eorum decreta penitus infirmandi.

Can. 716. — § 1. Confraternitates et piaee uniones, in propriis ecclesiis erectae, functiones non paroeciales, servatis servandis, independenter a parochis exerce-

Ap. w uprawnieniach ogłosiła imiennie, że mogą być udzielone; w akcie erekcji, nie naruszając przepisu kan. 919, muszą być one każdemu ogłoszone.

§ 2. Bractwom przez nich założonych nie wolno bez specjalnego zezwolenia miejscowego ordynariusza używać szat i odznak, noszonych na publicznych procesjach i przy innych świętych czynnościach.

Kan. 714. — Nie wolno bractwu bez zezwolenia miejscowego ordynariusza porzucać ani zmieniać szat i odznak.

Kan. 715. — § 1. Do miejscowego ordynariusza, bez prawa jednak głosu, należy przewodniczenie na zebraniach bractwa osobiste lub przez delegata, chociażby one odbywały się w kościołach lub kaplicach zakonnych, zatwierdzanie wyboru godnych i zdatnych urzędników i służbę, odrzucanie wyboru lub usuwanie niegodnych i niezdatnych, poprawianie i zatwierdzanie statutów i innych przepisów, jeżeli nie zostały zatwierdzone przez Stolicę Ap.

§ 2. Konfraternia powinna powiadomić w odpowiednim czasie miejscowego ordynariusza lub jego delegata o zebraniach nadzwyczajnych; w przeciwnym razie ordynariusz ma prawo nie dopuścić do zebrania lub jego uchwały całkowicie nieważnić.

Kan. 716. — § 1. Bractwa i pobożne związki założone we własnych kościołach, zachowując to co konieczne, mogą niezależnie od proboszcza sprawować czyn-

re possunt, dummodo ministerio paroeciali in paroeciali ecclesia non noceant.

§ 2. Idem servetur etiam in casu quo paroecia erecta sit in ipsa confraternitatis ecclesia.

§ 3. In dubio utrum functiones confraternitatis vel piae unionis noceant, necne, ministerio paroeciali, ad Ordinarium loci spectat ius decidendi, itemque statuendi practicas normas servandas.

Can. 717. — § 1. Si in ecclesiis non suis erectae sint, proprias functiones ecclesiasticas in sacello tantum vel altari, in quo sunt erectae, peragere possunt ad normam can. 716 et peculiarium statutorum.

§ 2. Patrimonium confraternitatis et piae unionis, quae erecta sit in ecclesia non sua, aut cuius ecclesia sit simul ecclesia paroecialis, debet esse separatum a bonis fabricae vel communitatis.

Can. 718. — Confraternitates processionibus consuetis et aliis, quas Ordinarius loci indixerit, tenentur collegialiter cum propriis insignibus et sub proprio vexillo interesse, nisi Ordinarius aliud praescripserit.

Can. 719. — § 1. De Ordinarii loci consensu confraternitas vel pia unio de alia ad aliam sedem transferri potest, nisi iure aut statutis a Sede Apostolica probatis translatio prohibeatur.

ności nieparafialne, byleby nie szkodziły one obowiązkom duszpasterskim w kościele parafialnym.

§ 2. To samo należy zachować, gdyby parafia powstała przy kościele należącym do bractwa.

§ 3. W wątpliwościach, czy czynności brackie lub pobożnego związku szkodzą lub nie obowiązkom parafialnym, miejscowy ordynariusz ma prawo o tym rozstrzygnąć i ustalić praktyczne zasady postępowania.

Kan. 717. — § 1. Jeżeliby erygowane były nie we własnych kościołach, mogą wykonywać swoje czynności kościelne tylko w kaplicy lub przy ołtarzu, przy którym były erygowane, stosownie do kan. 716 i szczegółowych statutów.

§ 2. Majątek bractwa i pobożnego związku, jeżeli nie są erygowane we własnym kościele, albo przy kościele własnym, który jest jednocześnie parafialnym, musi być oddzielony od majątku kościelnego lub parafialnego.

Kan. 718. — Jeżeli ordynariusz inaczej nie zarządził, bractwa obowiązane są brać zbiorowy udział w procesjach zwykłych i innych wskazanych przez ordynariusza z własnymi odznakami i z własnym sztandarem.

Kan. 719. — § 1. Jeżeli przez prawo lub statuty zatwierdzone przez Stolicę Ap. przeniesienie się nie jest zabronione, bractwo lub pobożny związek za zgodą miejscowego ordynariusza może być przeniesione z jednego miejsca na inne.

§ 2. Quoties agatur de transferenda confraternitate vel pia unione alicui religioni reservata, Superioris consensus est requisitus.

§ 2. Gdy mowa o przeniesieniu bractwa lub pobożnego związku zastrzeżonego jakiemś zakonowi, należy wymagać zgody przełożonego.

CAPUT III

De archiconfraternitatibus et primariis unionibus

Can. 720. — Sodalitia quae iure pollent alias eiusdem speciei associationes sibi aggregandi, *archisodalitia*, vel *archiconfraternitates*, vel piae uniones, congregationes, societates *primariae* appellantur.

Can. 721. — § 1. Nulla associatio potest sine apostolico indulto alias sibi valide aggregare.

§ 2. Archiconfraternitas vel primaria unio eas tantum potest confraternitates vel pias uniones sibi aggregare, quae sint eiusdem tituli ac finis, nisi indultum apostolicum aliud ferat.

Can. 722. — § 1. Per aggregationem communicantur omnes indulgentiae, privilegia et aliae gratiae spirituales communicabiles quae associationi aggreganti directe et nominatim a Sede Apostolica concessae fuerint vel in posterum concedantur, nisi aliud in indulto apostolico caveatur.

§ 2. Ex hac communicatione nullum ius associatio aggregans acquirit supra aggregatam.

ROZDZIAŁ III

O arcybractwach i związkach macierzystych

Kan. 720. — Sodalicje mające prawo agregowania sobie innych tego samego rodzaju zrzeszeń nazywają się *arcysodalicjami*, *archikonfraterniami*, albo pobożnymi związkami, kongregacjami, stwarzyszeniami *macierzystymi*.

Kan. 721. — § 1. Żadne zrzeszenie nie może sobie ważne agregować innych bez apostolskiego indultu.

§ 2. Jeżeli indult apostolski inaczej nie postanawia, archikonfraternia lub związek macierzysty mogą agregować sobie wyłącznie bractwa i pobożne związki tego samego tytułu i celu.

Kan. 722. — § 1. Przez agregację, jeżeli w indulcie apostolskim nie zastrzeżono inaczej, przekazują się **wszystkie odpusty**, przywileje i inne łaski duchowe, zdatne do przekazania, które zrzeszeniu agregującemu były przez Stolicę Ap. udzielone wprost i imiennie, albo będą udzielone w przyszłości.

§ 2. Z tego przekazania zrzeszenie agregujące nie zdobywa żadnego prawa nad agregowanym.

Can. 723. — Ad aggregationis validitatem requiritur ut:

1-o. Associatio iam fuerit canonice erecta nec alii archiconfraternitati vel primariae unioni aggregata;

2-o. Fiat de consensu Ordinarii loci scriptis dato una cum eius litteris testimonialibus;

3-o. Indulgentiae, privilegia et aliae gratiae spirituales quae per aggregationem communicantur, enumerentur in elencho, ab Ordinario loci in quo archiconfraternitas sita est, recognito et societati aggregatae tradendo;

4-o. Aggregatio fiat formula in statutis praescripta et in perpetuum;

5-o. Litterae aggregationis expendantur gratis omnino et nulla prorsus mercede etiam sponte oblata, exceptis necessariis expensis.

Can. 724. — Archiconfraternitas vel primaria unio de alia ad aliam sedem non nisi ab Apostolica Sede transferri potest.

Can. 725. — Titulus *archisodalitii* vel *archiconfraternitatis* vel *unionis primariae*, etiam honoris tantum causa, potest associationi ab una Sede Apostolica concedi.

Kan. 723. — Do ważności agregacji wymaga się, żeby:

1—o. Zrzeszenie było już kanonicznie erygowane i nie było agregowane do innej archikonfraterni lub macierzystego związku;

2—o. Dokonała się za zgodą ordynariusza, daną na piśmie, łącznie z jego pismem polecającym;

3—o. Odpusty, przywileje i inne łaski duchowe przekazywane przez agregację były wymienione w spisie, przejrzanym przez ordynariusza miejsca, gdzie istnieje archikonfraternia i danym zrzeszeniu agregowanemu;

4—o. Agregacja była udzielona według formuły przepisanej w statutach i na stałe;

5—o. Z wyjątkiem koniecznych wydatków, wydanie dokumentu agregacji było zupełnie bezinteresowne, bez żadnej zgody zapłaty, nawet ofiarowanej dobrowolnie.

Kan. 724. — Archikonfraternia lub macierzysty związek mogą być przeniesione z jednej siedziby do innej tylko za zgodą Stolicy Ap.

Kan. 725. — Tytuł *arcysodalitii*, *archikonfraterni* lub *macierzystego związku*, nawet honorowy tylko, może być udzielony zrzeszeniu tylko przez Stolicę Ap.

LIBER TERTIUS

KSIĘGA TRZECIA

De rebus

Can. 726. — Res de quibus in hoc libro agitur quaeque totidem media sunt ad Ecclesiae finem consequendum, aliae sunt spirituales, aliae temporales, aliae mixtae.

Can. 727. — § 1. Studiosa voluntas emendi vel vendendi pro pretio temporali rem intrinsece spiritualem, ex. gr. Sacramenta, ecclesiasticam iurisdictionem, consecrationem, indulgentias, etc., vel rem temporalem rei spirituali adnexam ita ut res temporalis sine spirituali nullo modo esse possit, ex. gr., beneficium ecclesiasticum, etc., aut res spiritualis sit obiectum, etsi partiale, contractus, ex. gr., consecratio in calicis consecrati venditione, est simonia iuris divini.

§ 2. Dare vero res temporales spirituali adnexas pro temporalibus spirituali adnexas, vel res spirituales pro spiritualibus, vel etiam temporales pro temporalibus, si id ob periculum irreverentiae erga res spirituales ab Ecclesia prohibeatur, est simonia iuris ecclesiastici.

O rzeczach

Kan. 726. — Rzeczy, o których mówi się w tej księdze, będąc środkami do osiągnięcia przez Kościół celu, jedne są duchowe, inne doczesne, inne mieszane.

Kan. 727. — § 1. Usilna wola kupienia lub sprzedania za cenę materialną rzeczy wewnętrznie duchowej, np. sakramentów, władzy kościelnej, konsekracji, odpustów itd., albo rzeczy materialnej związanej z duchową, tak iż w żaden sposób nie mogłoby być rzeczy materialnej bez duchowej, np. beneficjum kościelnego itd., albo rzeczy duchowej, któraby była przedmiotem chociażby częściowym umowy, np. konsekracja przy sprzedaży kielicha konsekrowanego, jest świętokupstwem z prawa Bożego.

§ 2. Dawać natomiast rzeczy doczesne związane z duchowymi za doczesne związane z duchowymi, albo rzeczy duchowe za duchowe, albo nawet doczesne za doczesne, jeżeliby to, ze względu na niebezpieczeństwo nieuszanowania rzeczy duchowych, było przez Kościół zabronione, jest świętokupstwem z prawa kościelnego.

Can. 728. — Cum de simonia agitur, emptio-venditio, permutatio, etc., late accipiendae sunt pro qualibet conventionem, licet ad effectum non deducta, etiam tacita, in qua scilicet animus simoniacus expresse non manifestetur, sed ex circumstantiis colligatur.

Can. 729. — Firmis poenis in simoniacos iure statutis, contractus ipse simoniacus et, si simonia committatur circa beneficia, officia, dignitates, subsequens provisio omni vi caret, licet simonia a tertia persona commissa fuerit, etiam inscio proviso, dummodo hoc non fiat in fraudem eiusdem provisi aut eo contradicente. Quare:

1-o. Ante quamlibet iudicis sententiam res simoniace data et accepta, si restitutionis sit capax nec obstet reverentia rei spirituali debita, restitui debet, et beneficium, officium, dignitas dimitti;

2-o. Simoniace provisos non facit fructus suos; quod si eos bona fide perceperit, prudentiae iudicis vel Ordinarii permittitur fructus perceptos ex toto vel ex parte eidem condonare.

Can. 730. — Non habetur simonia, cum temporale datur non pro re spirituali, sed eius occasione ex iusto titulo a sacris ca-

Kan. 728. — Gdy mowa o świętokupstwie, kupno-sprzedaż, zamianę itd. należy pojmować szeroko jako wszelką umowę, chociażby nie doszła do skutku, nawet milczącą, w której intencja świętokupstwa nie została ujawniona, lecz można ją wyprować z okoliczności.

Kon. 729. — Nie naruszając kar ustanowionych na świętokupców, sama umowa świętokupcza i, gdyby świętokupstwa dopuszczono się w związku z beneficjami, urzędami, godnościami, następująca prowizja jest pozbawiona wszelkiej mocy, chociażby świętokupstwo było spełnione przez trzecią osobę, nawet bez wiedzy kandydata, byleby to nie działało na szkodę tegoż kandydata albo przy jego sprzeciwie. Dlatego:

1—o. Przed każdym wyrokiem sądowym rzecz świętokupcza ofiarowana i przyjęta musi być zwrócona jeżeli jest zdalna do zwrotu i nie sprzeciwia się uszanowaniu należnemu rzeczy duchowej, a beneficjum, urząd, godność — opuszczone.

2—o. Świętokupczo mianowany nie ma prawa do dochodów; gdyby je w dobrej wierze pozbrał, od roztropności ordynariusza zależy, czy pobrane dochody darować mu w całości lub częściowo.

Kan. 730. — Nie ma świętokupstwa, gdy rzecz materialną daje się nie za duchową, lecz z jej okazji, dla słusznego powo-

nonibus vel a legitima consuetudine recognito; item cum datur res temporalis pro re temporalis, quae tanquam subiectum habeat adnexum aliquid spirituale, ex. gr., calix consecratus, dummodo pretium non augeatur propter adnexam rem spiritualem.

du, uznanego przez prawo lub prawny zwyczaj; również nie ma, gdy rzecz doczesną daje się za doczesną, stanowiącą podstawę czegoś duchowego z nią związanego, np. kielich konsekrowany, byleby nie zwiększono ceny za rzecz duchową.

PARS PRIMA

De sacramentis

Can. 731. — § 1. Cum omnia Sacramenta Novae Legis, a Christo Domino Nostro instituta, sint praecipua sanctificationis et salutis media, summa in iis opportune riteque administrandis ac suscipiendis diligentia et reverentia adhibenda est.

§ 2. Vetitum est Sacramenta Ecclesiae ministrare haereticis aut schismaticis, etiam bona fide errantibus eaque petentibus, nisi prius, erroribus reiectis, Ecclesiae reconciliati fuerint.

Can. 732. — § 1. Sacramenta baptismi, confirmationis et ordinis, quae characterem imprimunt, iterari nequeunt.

§ 2. Si vero prudens dubium existat num revera vel num valide collata fuerint, sub conditione iterum conferantur.

Can. 733. — § 1. In Sacramentis conficiendis, administrandis ac suscipiendis accurate serventur ritus et caeremoniae quae in

CZĘŚĆ I

O sakramentach

Kan. 731. — § 1. Ponieważ wszystkie sakramenty Nowego Prawa ustanowione przez Chrystusa Pana Naszego są szczególnymi środkami uświęcenia i zbawienia, należy je szafować i przyjmować jak najstaranniej i z największym uszanowaniem.

§ 2. Nie wolno udzielać sakramentów Kościoła heretykom lub schizmatykom, błędzącym nawet w dobrej wierze i proszącym o nie, chyba że pierwiej odrzuca błędy i pojednają się z Kościołem.

Kan. 732. — § 1. Sakramenty chrztu, bierzmowania i kapłaństwa, ponieważ wyciskają charakter sakramentalny, nie mogą być ponawiane.

§ 2. Jeżeliby istniała roztronna wątpliwość, czy naprawdę lub czy ważnie były udzielone, należy je warunkowo powtórzyć.

Kan. 733. — § 1. Przy sprawowaniu sakramentów, ich szafowaniu i przyjmowaniu należy dokładnie zachować obrządek i

libris ritualibus ab Ecclesia probatis praecipiuntur.

§ 2. Unusquisque autem ritum suum sequatur, salvo praescripto can. 851, § 2, 866.

Can. 734. — § 1. Sacra olea quae quibusdam Sacramentis administrandis inserviunt, debent esse ab Episcopo benedicta feria V in Coena Domini proxime superiore; neque adhibeantur vetera, nisi necessitas urgeat.

§ 2. Mox deficienti oleo benedicto aliud oleum de olivis non benedictum adiiciatur, etiam iterato, minore tamen copia.

Can. 735. — Parochus olea sacra a suo Ordinario petere debet et in ecclesia in tuta ac decenti custodia sub clavi diligenter asservare; nec ea domi retineat, nisi propter necessitatem aliquam rationabilem causam, accedente Ordinarii licentia.

Can. 736. — Pro administratione Sacramentorum minister nihil quavis de causa vel occasione sive directe sive indirecte exigat aut petat, praeter oblationes de quibus in can. 1507, § 1.

TITULUS I

De baptismo

Can. 737. — § 1. Baptismus, Sacramentorum ianua ac funda-

ceremonie nakazane w księgach liturgicznych zatwierdzonych przez Kościół.

§ 2. Nie naruszając przepisów kan. 851 § 2, 866, każdy powinien zachować własny obrządek.

Kan. 734. — § 1. Oleje św. służące do szafowania niektórych sakramentów, muszą być poświęcone przez biskupa w ostatni bezpośrednio Wielki Czwartek; nie wolno używać starszych, chyba że z konieczności.

§ 2. Gdyby groził brak oleju poświęconego, należy dodać innego oleju z oliwek niepoświęconego; można to powtórzyć w mniejszej jednak ilości.

Kan. 735. — O oleje święte powinien proboszcz prosić swojego ordynariusza i przechowywać je starannie w kościele, w miejscu stosownym i bezpiecznym, pod kluczem; nie wolno ich trzymać w domu, chyba z konieczności lub innej rozumnej przyczyny, za zgodą ordynariusza.

Kan. 736. — Za szafowanie sakramentów, oprócz ofiar, o których w kan. 1507 § 1, szafarz nie może wymagać ani prosić niczego z jakiegokolwiek przyczyny lub okazji, ani wprost ani ubocznie.

TYTUŁ I

O chrzcie

Kan. 737. — § 1. Chrztu, wrót i podstawy sakramentów, ko-

mentum, omnibus in re vel saltem in voto necessarius ad salutem, valide non confertur, nisi per ablutionem aquae verae et naturalis cum praescripta verborum forma.

§ 2. Gdy go się udziela przy zachowaniu wszystkich obrzędów i ceremonii, nakazanych w księgach liturgicznych, nazywa się *uroczysty*; w przeciwnym razie *nie uroczysty* lub *prywatny*.

CAPUT I

De ministro baptismi

Can. 738. — § 1. Minister ordinarius baptismi sollemnis est sacerdos; sed eius collatio reservatur parochi vel alii sacerdoti de eiusdem parochi vel Ordinarii loci licentia, quae in casu necessitatis legitime praesumitur.

§ 2. Etiam peregrinus a parochi proprio in sua parocia sollemniter baptizetur, si id facile et sine mora fieri potest; secus peregrinum quilibet parochus in suo territorio potest sollemniter baptizare.

Can. 739. — In alieno territorio nemini licet, sine debita licentia, baptismum sollemnem conferre ne sui quidem loci incolis.

Can. 740. — Ubi parociae aut quasi-parociae nondum sunt constitutae, statutorum peculiarium et receptarum consuetudi-

niecznego do zbawienia dla wszystkich w rzeczywistości lub przynajmniej w pragnieniu, udziela się ważne tylko przez polanie wodą prawdziwą i naturalną, z nakazaną formą słowną.

§ 2. Cum ministratur servatis omnibus ritibus et caeremoniis quae in ritualibus libris praecipuntur, appellatur *sollemnis*; secus, *non sollemnis* seu *privatus*.

ROZDZIAŁ I

O szafarzu chrztu

Kan. 738. — § 1. Zwyczajnym szafarzem chrztu uroczystego jest kapłan; udzielanie zastrzeżone jest jednak proboszczowi lub innemu kapłanowi za zezwoleniem tegoż proboszcza lub miejscowego ordynariusza, które się przypuszcza w wypadku konieczności.

§ 2. Także podróżnego powinien chrzcić uroczyście własny proboszcz w swoim kościele, jeżeli to bez zwłoki i trudności może być dokonane; w przeciwnym razie podróżnego może uroczyście ochrzcić każdy proboszcz na swoim terenie.

Kan. 739. — Na obcym terenie nie wolno nikomu bez należytego zezwolenia chrzcić uroczyście nawet swoich parafian.

Kan. 740. — Gdzie jeszcze nie utworzono parafii lub parafii misyjnej, należy mieć na uwadze szczegółowe statuty i przy-

num ratio habenda est, ut constet cuinam sacerdoti, praeter Ordinarium, in universo territorio vel in eius parte ius insit baptizandi.

Can. 741. — Extraordinarius baptismi sollemnis minister est diaconus; qui tamen sua potestate ne utatur sine loci Ordinarii vel parochi licentia, iusta de causa concedenda, quae, ubi necessitas urgeat, legitime praesumitur.

Can. 742. — § 1. Baptismus non sollemnis, de quo in can. 759, § 1, potest a quovis ministrari, servata debita materia, forma et intentione; quatenus vero fieri potest, adhibeantur duo testes vel saltem unus, quibus baptismi collatio probari possit.

§ 2. Si tamen adsit sacerdos, diacono praeferatur, diaconus subdiacono, clericus laico et vir feminae, nisi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare, vel nisi femina noverit melius formam et modum baptizandi.

§ 3. Patri aut matri suam prolem baptizare non licet, praeterquam in mortis periculo, quando alius praesto non est, qui baptizet.

Can. 743. — Curet parochus ut fideles, praesertim obstetrices, medici et chirurgi, rectum bap-

jęte zwyczaje, żeby ustalić któremu kapłanowi, poza ordynariuszem, przysługuje prawo udzielania chrztu na całym terytorium, lub też jego części.

Kan. 741. — Nadzwyczajnym szafarzem uroczystego chrztu jest diakon; nie może on jednak używać swojej władzy bez zezwolenia miejscowego ordynariusza lub proboszcza udzielanego dla słusznej przyczyny, którą się prawnie przypuszcza, jeżeli nagli konieczność.

Kan. 742. — § 1. Chrztu prywatnego, o którym w kan. 759 § 1, może udzielić każdy, zachowując należytą materię, formę oraz intencję; o ile to możliwe, powinno być dwóch lub przynajmniej jeden świadek, którzy by dowieść mogli, że chrzest był udzielony.

§ 2. Gdyby jednak na miejscu był kapłan, ma on pierwszeństwo przed diakonem, diakon — przed subdiakonem, duchowny — przed świeckim, mężczyzna — przed kobietą, chyba że ze względu na wstydlivość wypadło by, żeby raczej kobieta chrzciała, niż mężczyzna lub gdyby kobieta знаła lepiej formę i sposób udzielania chrztu.

§ 3. Nie wolno chrzcić swego dziecka matce ani ojcu, z wyjątkiem niebezpieczeństwa śmierci, gdy nie ma nikogo, kto by mógł ochrzcić.

Kan. 743. — Proboszcz powinien się starać, żeby wierni, a zwłaszcza położne, lekarze i ope-

zandi modum pro casu necessitatis probe ediscant.

Can. 744. — Adulorum baptismus, ubi commode fieri possit, ad loci Ordinarium deferatur, ut, si voluerit, ab eo vel ab eius delegato sollemnius conferatur.

ratorzy nauczyli się dobrze udzielania prawidłowo chrztu w wypadku konieczności.

Kan. 744. — O chrzcie dorosłych, gdzie to możliwe, należy powiadamiać miejscowego ordynariusza, żeby, gdy zechce udzielał go w sposób bardziej uroczysty sam lub przez swego delegata.

CAPUT II

De baptismi subiecto

Can. 745. — § 1. Subiectum capax baptismi est omnis et solus homo viator, nondum baptizatus.

§ 2. Cum agitur de baptismo:

1-o. Parvulorum seu infantium nomine veniunt, ad normam can. 88, § 3, qui nondum rationis usum adepti sunt, eisdemque accensentur amentes ab infantia, in quavis aetate constituti;

2-o. Adulti autem censentur, qui rationis usu fruuntur; idque satis est ut suo quisque animi motu baptismum petat et ad illum admittatur.

Can. 746. — § 1. Nemo in utero matris clausus baptizetur, donec probabilis spes sit ut rite editus baptizari possit.

§ 2. Si infans caput emisit et periculum mortis immineat,

ROZDZIAŁ II

O podmiocie chrztu

Kan. 745. — § 1. Podmiotem zdolnym do przyjęcia chrztu jest każdy i tylko żywy człowiek, jeszcze nieochrzczony.

§ 2. Gdy mowa o chrzcie:

1—o. Przez niemowlęta lub dzieci rozumie się, stosownie do kan. 88 § 3, tych co nie osiągnęli jeszcze używania rozumu; zalicza się do nich umysłowo chorych od dzieciństwa, bez względu na ich wiek;

2—o. Za dorosłych natomiast uważa się tych, co mają używanie rozumu; wystarczy tu, że ktoś z potrzeby serca prosi o chrzest i jest do niego dopuszczony.

Kan. 746. — § 1. Nie wolno nikogo chrzczyć w łonie matki, dopóki istnieje uzasadniona nadzieja, że może być ochrzczony, po swym normalnym urodzeniu.

§ 2. Gdyby przy porodzie ukażała się główka, a groziło nie-

baptizetur in capite; nec postea, si vivus evaserit sub conditione baptizandus.

§ 3. Si aliud membrum emiserit, in illo, si periculum imminet, baptizetur sub conditione; at tunc, si natus vixerit, est rursus sub conditione baptizandus.

§ 4. Si mater praegnans mortua fuerit, fetus ab iis ad quos spectat extractus, si certe vivat, baptizetur absolute; si dubie, sub conditione.

§ 5. Fetus, in utero baptizatus, post ortum denuo sub conditione baptizari debet.

Can. 747. — Curandum ut omnes fetus abortivi, quovis tempore editi, si certo vivant, baptizentur absolute, si dubie, sub conditione.

Can. 748. — Monstra et ostenta semper baptizentur saltem sub conditione; in dubio autem unus an plures sint homines, unus absolute baptizetur, ceteri sub conditione.

Can. 749. — Infantes expositi et inventi nisi, re diligenter investigata, de eorum baptismo constet, sub conditione baptizentur.

bezpieczeństwo śmierci, należy ochrzcić, polewając główkę; nie trzeba też później, gdy dziecko urodzi się żywe, chrzcić warunkowo.

§ 3. Gdyby ukazała się inna część ciała, a groziło niebezpieczeństwo, należy przez jej polanie ochrzcić warunkowo; gdy urodzi się żywe, należy wtedy warunkowo ochrzcić ponownie.

§ 4. Gdyby matka podczas ciąży umarła, płód wydobyty przez tych do kogo należy, jeżeli na pewno żyje, trzeba ochrzcić bezwarunkowo, jeżeli jest wątpliwość, — warunkowo.

§ 5. Płód ochrzczony w łonie matki, po urodzeniu, musi być warunkowo ochrzczony ponownie.

Kan. 747. — Należy się troszczyć, żeby każdy płód poroniony, bez względu na czas poronienia, jeżeli żyje na pewno, był ochrzczony bezwarunkowo; jeżeli jest wątpliwość, — warunkowo.

Kan. 748. — Potworki i dziwotwory należy chrzcić zawsze przynajmniej warunkowo; w wątpliwości natomiast, czy urodzony jest jednym człowiekiem, czy też wielu ludźmi, jednego należy ochrzcić bezwarunkowo, innych — warunkowo.

Kan. 749. — Dzieci podrzuczone i znalezione należy chrzcić warunkowo, chyba że na skutek pilnego badania wiadomo, że były ochrzczone.

Can. 750. — § 1. Infans infidelium, etiam invitis parentibus, licite baptizatur, cum in eo versatur vitae discrimine, ut prudenter praevideatur moriturus, antequam usum rationis attingat.

§ 2. Extra mortis periculum, dummodo catholicae eius aduicationi cautum sit, licite baptizatur:

1-o. Si parentes vel tutores, aut saltem unus eorum, consentiant;

2-o. Si parentes, idest pater, mater, avia, vel tutores desint, aut ius in eum amiserint, vel illud exercere nullo pacto queant.

Can. 751. — Circa baptismum infantium duorum haeticorum aut schismaticorum, aut duorum catholicorum qui in apostasiam vel haeresim vel schisma prolapsi sint, generatim serventur normae in superiore canone constitutae.

Can. 752. — § 1. Adultus, nisi sciens et volens probeque instructus, ne baptizetur; insuper admonendus ut de peccatis suis doleat.

§ 2. In mortis autem periculo, si nequeat in praecipuis fidei mysteriis diligentius instrui, satis est, ad baptismum conferendum, ut aliquo modo ostendat se eisdem assentire serioque promittat se christianae religionis mandata servaturum.

Kan. 750. — § 1. Dziecko rodziców niechrzczonych wolno ochrzcić nawet wbrew ich woli, jeżeli znajduje się w takich warunkach, że można roztropnie przewidywać, iż umrze przed dojściem do używania rozumu.

§ 2. Poza niebezpieczeństwem śmierci, jeżeli tylko zapewni się katolickie jego wychowanie, wolno ochrzcić:

1—o. Gdy godzą się na to rodzice lub opiekunowie, albo przynajmniej jedno z nich;

2—o. Gdy brak rodziców tj. ojca, matki, dziadka, babki lub opiekunów, albo utracili oni prawo do dziecka lub nie mogą go w żaden sposób wykonywać.

Kan. 751. — W sprawie chrztu dzieci dwojga heretyków, schizmatyków lub katolików, którzy odpadli do herezji lub schizmy, należy naogół zachować przepisy podane w kanonie poprzednim.

Kan. 752. — § 1. Nie wolno chrzcić dorosłego, który nie jest tego świadomy, nie pragnie i nie jest dokładnie pouczony; powinien być nadto zachęcony do żalu za swoje grzechy.

§ 2. W niebezpieczeństwie natomiast śmierci, gdyby nie można było dokładniej pouczyć o głównych tajemnicach wiary, wystarczy do udzielenia chrztu, żeby okazał w jakiś sposób, że godzi się na jego przyjęcie i obiecuje poważnie, iż zachowa

- przykazania religii chrześcijańskiej.

§ 3. Quod si baptismum ne petere quidem queat, sed vel antea vel in praesenti statu manifestaverit aliquo probabili modo intentionem illum suscipiendi, baptizandus est sub conditione; si deinde convaluerit et dubium de valore baptismi collati permaneat, sub conditione baptismus rursus conferatur.

Can. 753. — § 1. Tam sacerdotem qui adultos baptizaturus est, quam ipsos adultos qui sani sint, decet esse ieiunos.

§ 2. Nisi graves urgentesque causae obsint, adultus baptizatus statim Missae sacrificio assistat et sacram communionem percipiat.

Can. 754. — § 1. Amentes et furiosi ne baptizentur, nisi tales a nativitate vel ante adeptum rationis usum fuerint; et tunc baptizandi sunt ut infantes.

§ 2. Si autem dilucida habeant intervalla, dum mentis compotes sunt, baptizentur, si velint.

§ 3. Baptizentur quoque, imminente periculo mortis, si antequam insanirent, suscipiendi baptismi desiderium ostenderint.

§ 4. Qui lethargo aut phrenesi laborat, vigilans tantum et volens baptizetur; at si periculum

§ 3. Gdyby nie mógł nawet prosić o chrzest, ale przedtem czy w stanie obecnym okazywałby w jakiś możliwy sposób zamiar przyjęcia, należy go ochrzcić warunkowo; gdyby następnie wyzdrowiał i pozostała wątpliwość co do ważności udzielonego chrztu, chrzest powinien być warunkowo ponowiony.

Kan. 753. — § 1. Wypada, żeby zarówno kapłan, który udziela chrztu dorosłym, jak i sami dorośli, jeśli są zdrowi, byli na czczo.

§ 2. Jeżeli nie stoją na przeszkodzie ważne i pilne przyczyny, dorośli, po chrzcie, powinni zaraz być obecnym na Mszy i przyjmując Komunię św.

Kan. 754. — § 1. Nie wolno chrzcić chorych umyślowo i szaleńców, chyba że takimi są od urodzenia albo stali się nimi przed dojściem do używania rozumu; wtedy też należy ich ochrzcić tak, jak dzieci.

§ 2. Jeżeli jednak miewają jasne okresy, powinni być ochrzczeni w czasie, gdy są świadomi i życzą sobie tego.

§ 3. Powinni być także ochrzczeni, gdy znajdują się w niebezpieczeństwie śmierci, a okazali pragnienie przyjęcia chrztu, zanim popadli w szaleństwo.

§ 4. Kto zapada w letarg lub popada w obłąd, powinien być ochrzczony w czasie, gdy jest

mortis impendeat, servetur praescriptum § 3.

przytomny i tylko dobrowolnie; gdyby jednak groziło niebezpieczeństwo śmierci, należy zachować przepis § 3.

CAPUT III

De ritibus et caeremoniis baptismi

Can. 755. — § 1. Baptismus sollemniter conferatur, salvo praescripto can. 759.

§ 2. Loci Ordinarius potest gravi et rationabili de causa indulgere ut caeremoniae praescriptae pro baptismo infantium adhibeantur in baptismo adultorum.

Can. 756. — § 1. Proles ritu parentum baptizari debet.

§ 2. Si alter parentum pertineat ad ritum latinum, alter ad orientalem, proles ritu patris baptizetur, nisi aliud iure speciali cautum sit.

§ 3. Si unus tantum sit catholicus proles huius ritu baptizanda est.

Can. 757. — § 1. In baptismo sollemni adhibenda est aqua ad hoc benedicta.

§ 2. Si aqua benedicta i baptisterio adeo sit imminuta, ut minus videatur sufficere, alia non benedicta admisceatur, etiam iterato, minore tamen copia.

ROZDZIAŁ III

O obrzędach i ceremoniach chrztu

Kan. 755. — § 1. Nie naruszając przepisu kan. 759, chrztu należy udzielać w sposób uroczysty.

§ 2. Dla ważnej i słusznej przyczyny miejscowy ordynariusz może zezwolić, żeby ceremonie nakazane przy chrzcie dzieci były użyte przy chrzcie dorosłych.

Kan. 756. — § 1. Dziecko należy ochrzcić w obrzędku rodziców.

§ 2. Jeżeli inaczej nie zastrzeżono w prawie specjalnym, gdy jedno z rodziców należy do obrzędku łacińskiego a drugie do wschodniego, należy ochrzcić dziecko w obrzędku ojca.

§ 3. Jeżeli jedno tylko z małżonków jest katolikiem, dziecko w jego obrzędku powinno być chrzczone.

Kan. 757. — § 1. Przy chrzcie uroczystym należy używać wody do tego święconej.

§ 2. Gdyby w chrzcielnicy było wody święconej tak mało, że mogło by jej nie starczyć, należy do niej dolać nieświęconej, nawet wielokrotnie, w mniejszej jednak ilości.

§ 3. Si vero corrupta fuerit, aut effluerit, aut quovis modo defecerit, parochus in fontem, bene mundatum ac nitidum, recentem aquam infundat ac proprio ritu in suis liturgicis libris praescripto benedicat.

Can. 758. — Licet baptismus conferri valide possit aut per infusionem, aut per immersionem, aut per aspersionem, primus tamen vel secundus modus, aut mixtus ex utroque, qui magis sit in usu, retineatur, secundum probatos diversarum Ecclesiarum rituales libros.

Can. 759. — § 1. In mortis periculo baptismum privatim conferre licet; et, si conferatur a ministro qui nec sacerdos sit nec diaconus, ea tantum ponantur, quae sunt ad baptismi validitatem necessaria; si a sacerdote vel diacono, servantur quoque, si tempus adsit, caeremoniae quae baptismum sequuntur.

§ 2. Extra mortis periculum baptismum privatum loci Ordinarius permittere nequit, nisi agatur de haereticis qui in adulta aetate sub conditione baptizentur.

§ 3. Caeremoniae autem quae in baptismi collatione praetermissae quavis ratione fuerint, quamprimum in ecclesia suppleantur, nisi in casu de quo in § 2.

Can. 760. — Cum baptismus sub conditione iteratur, caere-

§ 3. Gdyby natomiast zepsuła się, wypłynęła, albo jej w jakiś inny sposób zabrakło, proboszcz do wymytej dobrze i czystej chrzcielnicy powinien wlać świeżej wody i poświęcić ją według własnego rytu, przepisanego w księgach liturgicznych.

Kan. 758. — Chociaż można ważne udzielać chrztu przez polanie, zanurzenie lub przez pokropienie, pierwszy jednak lub drugi sposób, albo mieszany z obu, zależnie od powszechniejszego użycia, należy utrzymać, zgodnie z zatwierdzonymi księgami liturgicznymi różnych Kościołów.

Kan. 759. — § 1. W niebezpieczeństwie śmierci wolno ochrzcić prywatnie; gdyby chrztu udzielał ktoś, kto nie jest kapłanem ani diakonem, należy uczynić tylko, co jest konieczne do ważności chrztu; gdyby kapłan lub diakon, należy zachować także, jeśli czasu zbywa, ceremonie chrzestne.

§ 2. Poza niebezpieczeństwem śmierci, na chrzest prywatny nie może zezwalać miejscowy ordynariusz, chyba że chodzi o dorosłych heretyków, którym udziela się chrztu warunkowo.

§ 3. Ceremonie chrzestne natomiast opuszczone z jakiegokolwiek przyczyny należy jak najprędzej uzupełnić w kościele, chyba że mowa o wypadku, o którym w § 2.

Kan. 760. — Nie naruszając przepisu kan. 759 § 3, gdy pow-

moniae, si quidem in priore baptismo omissae fuerunt, suppleantur, salvo praescripto can. 759, § 3; sin autem in priore baptismo adhibitae sunt, repeti in altero aut omitti possunt.

Can. 761. — Curent parochi ut ei qui baptizatur, christianum imponatur nomen; quod si id consequi non poterunt, nomini a parentibus imposito addant nomen alicuius Sancti et in libro baptizatorum utrumque nomen perscribant.

CAPUT IV

De patrinis

Can. 762. — § 1. Ex vetustissimo Ecclesiae more nemo sollemniter baptizetur, nisi suum habeat, quatenus fieri possit, patrinum.

§ 2. Etiam in baptismo privato patrinus, si facile haberi queat, adhibeatur; si non interfuerit, adhibeatur in supplendis baptismi caeremoniis, sed hoc in casu nullam contrahit spiritualem cognationem.

Can. 763. — § 1. Cum baptismus iteratur sub conditione, idem patrinus, quatenus fieri possit, adhibeatur, qui in priore baptismo forte adfuit; extra hunc casum in baptismo conditionato patrinus non est necessarius.

tarza się chrzest warunkowo, ceremonie opuszczone przy pierwszym chrzcie należy uzupełnić; jeżeli jednak były przy pierwszym chrzcie użyte, przy drugim można je powtórzyć lub opuścić.

Kan. 761. — Proboszczowie powinni troszczyć się o to, żeby przy chrzcie nadawano imię chrześcijańskie; gdyby tego nie można było osiągnąć, do imienia danego przez rodziców powinni dodać imię jakiegoś świętego i w księdze ochrzczonych wpisać obydwa imiona.

ROZDZIAŁ IV

O rodzicach chrzestnych

Can. 762. — § 1. Na mocy bardzo dawnego zwyczaju w Kościele, nikt nie może być uroczyście ochrzczony bez swego, o ile to możliwe, ojca chrzestnego.

§ 2. Nawet przy chrzcie prywatnym, jeżeli to bez trudności jest możliwe, powinien być obecny ojciec chrzestny; gdyby go nie było, powinien uczestniczyć przy uzupełnieniu ceremonii, ale nie zaciąga w tym wypadku pokrewieństwa duchowego.

Kan. 763. — § 1. Gdy chrzest powtarza się warunkowo, powinien być, o ile to możliwe, ten sam ojciec chrzestny, który uczestniczył przy pierwszym chrzcie; poza tym wypadkiem, przy chrzcie warunkowym ojciec chrzestny nie jest konieczny potrzebny.

§ 2. Iterato baptismo sub conditione, neque patrinus qui priori baptismo adfuit, neque qui posteriori, cognationem spirituales contrahit, nisi idem patrinus in utroque baptismo adhibitus fuerit.

Can. 764. — Patrinus unus tantum, licet diversi sexus a baptizando, vel ad summum unus et una adhibeantur.

Can. 765. — Ut quis sit patrinus, oportet:

1—o. Sit baptizatus, rationis usum assecutus et intentionem habeat id munus gerendi;

2—o. Ad nullam pertineat haeticam aut schismaticam sectam, nec sententia condemnatoria vel declaratoria sit excommunicatus aut infamis infamia iuris aut exclusus ab actibus legitimis, nec sit clericus depositus vel degradatus;

3—o. Nec sit pater vel mater vel coniux baptizandi;

4—o. Ab ipso baptizando eiusve parentibus vel tutoribus aut, his deficientibus, a ministro sit designatus;

5—o. Baptizandum in actu baptismi per se vel per procuratorem physice teneat aut tangat vel statim levet seu suscipiat de sacro fonte aut de manibus baptizantis.

§ 2. Jeżeli ten sam ojciec chrzestny nie był obecny przy obydwu chrztach, to przy warunkowym powtarzaniu chrztu nie zaciąga pokrewieństwa duchowego ani ojciec chrzestny chrztu pierwszego, ani chrztu drugiego.

Kan. 764. — Jeden tylko powinien być ojciec chrzestny, chociażby chrzczony był płci odmiennej; najwyżej zaś jeden i jedna.

Kan. 765. — Żeby ktoś mógł być ojcem chrzestnym, potrzeba:

1—o. Żeby sam był ochrzczony, miał rozeznanie umysłowe oraz intencję spełnienia zaciąganego obowiązku;

2—o. Żeby nie należał do żadnej heretyckiej bądź schizmatycznej sekty, ani nie zapadł na niego wyrok skazujący lub ogłaszający zaciągnięcie ekskomunikacji, ani prawnej utraty czci, ani odsunięcia od prawnych czynności, ani, gdy mowa o duchownym, nie był deponowany lub degradowany;

3—o. żeby nie był ojcem, matką lub małżonkiem chrzczonego;

4—o. żeby był wyznaczony przez samego chrzczonego, jego rodziców lub opiekunów, albo w ich braku przez szafarza;

5—o. żeby trzymał fizycznie lub dotykał chrześniaka w chwili chrztu osobiście lub przez pełnomocnika, albo natychmiast go podnosił, czyli podejmował z chrzcielnicy lub z rąk szafarza.

Can. 766. — Ut autem quis licite patrinus admittatur, oportet:

1—o. Decimum quartum suae aetatis annum attigerit; nisi aliud iusta de causa ministro videatur;

2—o. Non sit propter notorium delictum excommunicatus vel exclusus ab actibus legitimis vel infamis infamia iuris, quin tamen sententia interceserit, nec sit interdictus aut alias publice criminus vel infamis infamia facti;

3—o. Fidei rudimenta noverit;

4—o. In nulla religione sit novitius vel professus, nisi necessitas urgeat et expressa habeatur venia Superioris saltem localis;

5—o. In sacris ordinibus non sit constitutus, nisi accedat expressa Ordinarii proprii licentia.

Can. 767. — In dubio utrum quis valide vel licite admitti possit, necne, ad patrini munus, parochus, si tempus suppetat, consulat Ordinarium.

Can. 768. — Ex baptismo spirituale cognationem contrahunt tantum cum baptizato baptizans et patrinus.

Can. 769. — Patrinatorum est, ex suscepto munere, spirituale filium perpetuo sibi commendatum habere, atque in iis quae ad christianae vitae institutionem

Kan. 766. — Aby natomiast ktoś mógł godziwie być ojcem chrzestnym, potrzeba:

1-o. Żeby osiągnął czternasty rok życia, chyba że dla słusznej przyczyny szafarz uważa inaczej;

2-o. nie był w ekskomunice za notoryczne przestępstwo, ani odsunięty od czynności prawnych, ani dotknięty prawną niesławą bez wyroku sądowego, ani też pozostawał w interdykcie, ani skądinąd nie uchodził za publicznego złoczyńcę i pozbawionego czci faktycznie;

3-o. żeby znał zasady wiary;

4-o. nie był w żadnym zakonie nowicjuszem lub profesem, chyba że nagli potrzeba i było zezwolenie przełożonego przynajmniej lokalnego;

5-o. nie miał wyższych święceń, chyba że własny ordynariusz udzielił wyraźnego zezwolenia.

Kan. 767. — W wątpliwości, czy ktoś może być ważnie lub godziwie ojcem chrzestnym, proboszcz, jeżeli czas pozwala, powinien poradzić się ordynariusza.

Kan. 768. — Pokrewieństwo duchowe ze chrztu zaciągają z chrześniakiem jedynie szafarz i ojciec chrzestny.

Kan. 769. — Obowiązkiem rodziców chrzestnych, na mocy przyjętego zobowiązania, jest stała opieka nad synem duchowym oraz usilna troska w sprawach

spectant, curare diligenter ut ille talem in tota vita se praebeat, qualem futurum esse sollemni caeremonia sponderunt.

chrześcijańskiego wychowania, żeby okazał się w całym swoim życiu takim, jak przyrzekali podczas uroczystych ceremonii, że będzie w przyszłości.

CAPUT V

De tempore et loco baptismi conferendi

Can. 770. — Infantes quamprimum baptizentur; et parochi ac concionatores frequenter fideles de hac gravi eorum obligatione commoneant.

Can. 771. — Baptismus privatus, urgente necessitate, quovis tempore et loco administrandus est.

Can. 772. — Etiam sollemnis baptismus qualibet die administrari potest; decet tamen adulatorum baptismum, secundum antiquissimum Ecclesiae ritum, conferri, si fieri commode queat, in pervigilio Paschatis et Pentecostes, praecipue in metropolitans aut cathedralibus ecclesiis.

Can. 773. — Proprius baptismi sollemnis administrandi locus est baptisterium in ecclesia vel oratorio publico.

Can. 774. — § 1. Quaelibet parochialis ecclesia, revocato ac reprobato quovis contrario statuto vel privilegio vel consuetudine, baptismalem habeat fontem, salvo legitimo iure cumulativo aliis ecclesiis iam quaesito.

ROZDZIAŁ V

O czasie i miejscu udzielania chrztu

Kan. 770. — Dzieci powinny być ochrzczone jak najprędzej; proboszczowie i kaznodzieje mają często przypominać wiernym o tym ich wielkim obowiązku.

Kan. 771. — Chrzest prywatny w wypadku konieczności powinien być udzielany w każdym czasie i miejscu.

Kan. 772. — Także chrzest uroczysty może być udzielony każdego dnia; wypada jednak, żeby chrzest dorosłych, zgodnie ze starodawnym obrzędem Kościoła, był udzielany, jeżeli to bez trudności możliwe, w wigilię Wielkiejnocy i Zielonych Świątek, głównie w kościołach metropolitalnych i katedralnych.

Kan. 773. — Właściwym miejscem uroczystego chrztu jest chrzcielnica w kościele lub kaplicy publicznej.

Kan. 774. — § 1. Odwołując i potępiając jakiegokolwiek przeciwne statuty, przywileje lub zwyczaje, każdy kościół parafialny powinien posiadać chrzcielnicę; nie narusza się przy tym nabytych uprzednio do tego uprawnień przez inne kościoły.

§ 2. Loci Ordinarius potest pro fidelium commoditate permittere vel iubere ut fons baptismalis ponatur etiam in alia ecclesia vel publico oratorio intra paroeciae fines.

Can. 775. — Si ad ecclesiam paroecialem, aut ad aliam quae iure fontis gaudeat, baptizandus, propter locorum distantiam aliave adiuncta, sine gravi incommodo aut periculo, accedere aut transferri nequeat, baptismus sollemnis a parochis conferri potest et debet in proxima ecclesia aut oratorio publico intra paroeciae fines, licet haec baptismali fonte careant.

Can. 776. — § 1. In domibus autem privatis baptismus sollemnis administrari non debet, nisi hisce in adiunctis:

1-o. Si baptizandi sint filli aut nepotes eorum qui supremum actu tenent populorum principatum vel ius habent succedendi in thronum, quoties isti id rite poposcerint;

2-o. Si loci Ordinarius, pro suo prudenti arbitrio et conscientia, iusta ac rationabili de causa, in casu aliquo extraordinario id concedendum censuerit.

§ 2. In memoratis casibus baptismus conferendus est in sacello domus aut saltem in alio decenti loco, et aqua baptismali de more benedicta.

§ 2. Dla wygody wiernych, miejscowy ordynariusz może zezwolić lub nakazać, żeby chrzcielnica była urządzona także w innym kościele lub kaplicy publicznej w obrębie parafii.

Can. 775. — Gdyby do kościoła parafialnego lub innego posiadającego chrzcielnicę, ze względu na odległość i inne okoliczności, katechumen nie mógł przybyć ani być przyniesiony bez wielkich trudności lub niebezpieczeństwa, proboszcz może i powinien udzielić uroczystego chrztu w najbliższym kościele lub kaplicy publicznej, chociażby w nich nie było chrzcielnicy.

Can. 776. — § 1. W domach natomiast prywatnych uroczystości chrzcić nie wolno, chyba że zachodzą następujące okoliczności.

1-o. Gdy kandydaci są dziećmi lub potomkami osób sprawujących aktualnie najwyższą władzę w narodzie lub mają prawo do następstwa tronu, o ile ci i tamci proszą o to;

2-o. w wypadku nadzwyczajnym, gdy miejscowy ordynariusz w swoim roztropnym mniemaniu i sumieniu uznał za stosowne dla słusznej i rozmunej przyczyny na to zezwolić.

§ 2. We wspomnianych wypadkach chrzest powinien być udzielony w kaplicy domowej lub przynajmniej w innym odpowiednim miejscu a użyta do chrztu woda — poświęcona.

CAPUT VI

ROZDZIAŁ VI

*De collati baptismi adnotatione
et probatione**O zapisie i dowodzie o udzielonym chrzcie*

Can. 777. — § 1. Parochi debent nomina baptizatorum, mentione facta de ministro, parentibus ac patrinis, de loco ac die collati baptismi, in baptismali libro sedulo et sine ulla mora referre.

§ 2. Ubi vero de illegitimis filiis agatur, matris nomen est inserendum, si publice eius maternitas constet, vel ipsa sponte sua scripto vel coram duobus testibus id petat; item nomen patris, dummodo ipse sponte sua a parochi vel scripto vel coram duobus testibus id requirat, vel ex publico authentico documento sit notus; in ceteris casibus inscribatur natus tanquam filius patris ignoti vel ignotorum parentum.

Can. 778. — Si baptismus nec a proprio parochi nec eo praesente administratus fuerit, minister de ipso collato quamprimum proprium ratione domicilii parochum baptizati certio rem reddat.

Can. 779. — Ad collatum baptismum comprobandum, si nemini fiat praeiudicium, satis est unus testis omni exceptione maior, vel ipsius baptizati iusiurandum, si ipse in adulta aetate baptismum receperit.

Kan. 777. — § 1. Proboszczowie obowiązani są bezzwłocznie dokładnie zapisać w księdze ochrzczonych imiona ochrzczonych ze wzmianką o szafarzu, rodzicach i chrzestnych, o miejscu i dniu udzielonego chrztu.

§ 2. Gdy mowa o dzieciach nieślubnych, należy wpisać imię matki, jeżeli wiadomo publicznie o jej macierzyństwie, albo sama o to prosi na piśmie lub w obecności dwóch świadków; podobnie imię ojca, byleby sam o to prosił proboszcza na piśmie lub w obecności dwóch świadków, albo wiadomo o nim z publicznego autentycznego dokumentu; w innych wypadkach należy urodzonego zapisać jako dziecko nieznanego ojca lub nieznanych rodziców.

Kan. 778. — Gdyby chrzest nie był udzielany przez proboszcza ani w jego obecności, szafarz o jego udzieleniu powinien jak najprędzej powiadomić własnego, ze względu na stałe zamieszkanie, proboszcza ochrzczonego.

Kan. 779. — Do stwierdzenia o udzielonym chrzcie, jeżeli to nie przynosi nikomu szkody, wystarczy jeden świadek ze wszelki miar wiarogodny, lub zaprzysiężone zeznanie ochrzczonego, który przyjął chrzest w wieku dojrzałym.

TITULUS II

De confirmatione

Can. 780. — Sacramentum confirmationis conferri debet per manus impositionem cum unctione chrismatis in fronte et per verba in pontificalibus libris ab Ecclesia probatis praescripta.

Can. 781. — § 1. Chrisma, in sacramento confirmationis adhibendum, debet esse ab Episcopo consecratum, etiamsi sacramentum a presbytero, ex iure vel ex apostolico indulto, ministretur.

§ 2. Unctio autem ne fiat aliquo instrumento, sed ipsa ministri manu capiti confirmandi rite imposita.

CAPUT I

De ministro confirmationis

Can. 782. — § 1. Ordinarius confirmationis minister est solus Episcopus.

§ 2. Extraordinarius minister est presbyter, cui vel iure communi vel peculiari Sedis Apostolicae indulto ea facultas concessa sit.

§ 3. Hac facultate ipso iure gaudent, praeter S.R.E. Cardinales ad normam can. 239, § 1, n. 23, Abbas vel Praelatus nullius, Vicarius et praefectus Apostolicus, qui tamen ea valide uti nequeunt, nisi intra fines sui territorii et durante munere tantum.

TYTUŁ I

O bierzmowaniu

Kan. 780. — Sakramentu bierzmowania należy udzielać przez położenie ręki łącznie z namaszczeniem św. krzyżem na czole oraz przez słowa nakazane w pontyfikałach zatwierdzonych przez Kościół.

Kan. 781. — § 1. Krzyżmo używane przy bierzmowaniu musi być konsekrowane przez biskupa, chociażby sakramentu, na mocy prawa lub apostolskiego indultu, udzielał kapłan.

§ 2. Namaszczenie natomiast nie może być dokonywane jakimś narzędziem, lecz własną ręką szafarza położoną na głowie bierzewanego.

ROZDZIAŁ I

O szafarzu bierzmowania

Kan. 782. — § 1. Zwyczajnym szafarzem bierzmowania jest sam biskup.

§ 2. Nadzwyczajnym szafarzem jest kapłan, któremu udzielona została władza na mocy prawa powszechnego lub specjalnego indultu Stolicy Ap.

§ 3. Tę władzę na mocy samego prawa posiadają, poza kardynałami zgodnie z kan. 239 § 1, n. 23, opat lub prałat udzielny, wikariusz i prefekt apostolski; mogą oni jednak używać jej ważnie jedynie na własnym terytorium i podczas trwania na urzędzie.

§ 4. Presbyter latini ritus cui, vi indulti, haec facultas competat, confirmationem valide confert solis fidelibus sui ritus, nisi in indulto aliud expresse cautum fuerit.

§ 5. Nefas est presbyteris ritus orientalis, qui facultate vel privilegio gaudent confirmationem una cum baptismo infantibus sui ritus conferendi, eandem ministrare infantibus latini ritus.

Can. 783. — § 1. Episcopus in sua dioecesi hoc sacramentum etiam extraneis legitime ministrat, nisi obstet Expressa proprii eorum Ordinarii prohibitio.

§ 2. In aliena dioecesi indiget licentia Ordinarii loci saltem rationabiliter praesumpta, nisi agatur de propriis subditis quibus confirmationem conferat privatim ac sine baculo et mitra.

Can. 784. — Presbytero quoque licet, si apostolico locali privilegio sit munitus, in designato sibi territorio confirmare etiam extraneos, nisi id ipsorum Ordinarii expresse vetuerint.

Can. 785. — § 1. Episcopus obligatione tenetur sacramentum hoc subditis rite et rationabiliter petentibus conferendi, praesertim tempore visitationis dioecesis.

§ 4. Kapłan obrządku łacińskiego, któremu na mocy indultu przysługuje ta władza, udziela ważnie bierzmowania tylko wiernym swojego obrządku, chyba że w indulcie wyraźnie zastrzeżono inaczej.

§ 5. Nie wolno kapłanom obrządku wschodniego, mającym władzę lub przywilej udzielania bierzmowania dzieciom swojego obrządku łącznie ze chrztem, udzielać go dzieciom obrządku łacińskiego.

Kan. 783. — § 1. Jeżeli nie stoi na przeszkodzie wyraźny zakaz własnego ordynariusza, biskup w swej diecezji udziela prawnie tego sakramentu nawet obcym.

§ 2. W obcej diecezji wymagana jest zgoda miejscowego ordynariusza przynajmniej rozumnie domniemana, chyba że chodzi o własnych podwładnych, którym może udzielić bierzmowania prywatnie i bez pastorału oraz mitry.

Kan. 784. — Wolno także kapłanowi, jeżeli posiada miejscowy przywilej apostolski, na oznaczonym terytorium udzielać bierzmowania nawet obcym, chyba że ich ordynariusze wyraźnie tego zabronili.

Kan. 785. — § 1. Biskup jest obowiązany udzielać tego sakramentu podwładnym, którzy o to słusznie i rozumnie proszą, zwłaszcza podczas wizytacji diecezji.

§ 2. Eadem obligatione tenetur presbyter, privilegio apostolico donatus, erga illos quorum in favorem est concessa facultas.

§ 3. Ordinarius, legitima causa impeditus aut potestate confirmandi carens, debet, quoad fieri possit, saltem intra quodlibet quinquennium providere ut suis subditis hoc sacramentum administraretur.

§ 4. Si graviter neglexerit sacramentum confirmationis suis subditis per se vel per alium ministrare, servetur praescriptum can. 274, n. 4.

§ 2. Do tego samego obowiązany jest kapłan obdarzony przywilejem apostolskim w stosunku do tych, dla których otrzymał władzę.

§ 3. Ordynariusz, któremu stoi na przeszkodzie prawna przyczyna albo nie posiada władzy bierzmowania, musi, o ile to możliwe, zadbać przynajmniej w każdym pięcioleciu, o bierzmowanie dla swoich podwładnych.

§ 4. Gdyby udzielania bierzmowania swoim podwładnym ciężko zaniedbał, należy zachować przepis kan. 274, n. 4.

CAPUT II

De subiecto confirmationis

Can. 786. — Aquis baptismi non ablutus valide confirmari nequit, praeterea, ut quis licite et fructuose confirmetur, debet esse in statu gratiae constitutus et, si usu rationis polleat, sufficienter instructus.

Can. 787. — Quanquam hoc sacramentum non est de necessitate medii ad salutem, nemini tamen licet, oblata occasione, illud negligere; imo parochi curent ut fideles ad illud opportuno tempore accedant.

Can. 788. — Licet sacramenti confirmationis administratio

ROZDZIAŁ II

O podmiocie bierzmowania

Kan. 786. — Nie może być ważnie bierzmowany, kto nie został obmyty wodą chrztu; poza tym, żeby ktoś godziwie i owocnie był bierzmowany, musi być w stanie łaski i wystarczająco pouczony, gdy ma używanie rozumu.

Kan. 787. — Jakkolwiek sakrament ten nie jest niezbędnym środkiem koniecznym do zbawienia, nikomu jednak, gdy ma ku temu okazję, nie wolno go lekceważyć; owszem, proboszczowie powinni się troszczyć o to, żeby wierni we właściwym czasie przystępowali do niego.

Kan. 788. — Chociaż udzielanie sakramentu bierzmowania

convenienter in Ecclesia Latina differatur ad septimum circiter aetatis annum, nihilominus etiam antea conferri potest, si infans in mortis periculo sit constitutus, vel ministro id expedire ob iustas et graves causas videatur.

Can. 789. — *Confirmandi, si plures sint, adsint primae manus impositioni seu extensioni, nec nisi expleto ritu discedant.*

CAPUT III

De tempore et loco confirmationis conferendae

Can. 790. — *Hoc sacramentum quovis tempore conferri potest; maxime autem decet illud administrari in hebdomada Pentecostes.*

Can. 791. — *Licet proprius confirmationis administrandae locus ecclesia sit, ex causa tamen quam minister iustam ac rationabilem iudicaverit, potest hoc sacramentum in quolibet alio decenti loco conferri.*

Can. 792. — *Episcopo ius est intra fines suae dioecesis confirmationem administrandi in locis quoque exemptis.*

CAPUT IV

De patrinis

Can. 793. — *Ex vetustissimo Ecclesiae more, ut in baptismo,*

odkłada się zazwyczaj w Kościele Łacińskim do około siódmego roku życia, niemniej jednak może być ono udzielone także wcześniej, jeżeli dziecko znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci lub szafarzowi wydaje się to właściwe dla słusznych i ważnych przyczyn.

Can. 789. — *Jeżeli jest wiele osób do bierzmowania, osoby te powinny być obecne przy pierwszym położeniu lub wyciągnięciu rąk i odejść dopiero po ukończonych ceremoniach.*

ROZDZIAŁ III

O czasie i miejscu udzielania bierzmowania

Can. 790. — *Sakrament ten może być udzielany w każdym czasie; wypada jednak bardzo, żeby go udzielano w tygodniu Zielonych Świątek.*

Can. 791. — *Chociaż właściwym miejscem bierzmowania jest kościół, dla przyczyny jednak uznanej przez szafarza jako słuszna i rozumna można sakramentu tego udzielać w każdym innym stosownym miejscu.*

Can. 792. — *Biskup w granicach swojej diecezji ma prawo do udzielania bierzmowania w miejscach również wyjętych.*

ROZDZIAŁ IV

O rodzicach bierzmowania

Can. 793. — *Na mocy prastarego w Kościele zwyczaju, jak*

ita etiam in confirmatione adhibendus est patrinus, si haberi possit.

Can. 794. — § 1. Patrinus unum tantum confirmandum aut duos praesentet, nisi aliud iusta de causa ministro videatur.

§ 2. Unus quoque pro singulis confirmandis sit patrinus.

Can. 795. — Ut quis sit patrinus, oportet:

1—o. Sit ipse quoque confirmatus, rationis usum assecutus et intentionem habeat id munus gerendi;

2—o. Nulli haereticae sectae sit adscriptus, nec ulla ex poenis de quibus in can. 765, n. 2 per sententiam declaratoriam aut condemnatoriam notatus.

3—o. Non sit pater, mater, coniux confirmandi;

4—o. A confirmando eiusve parentibus vel tutoribus vel, hi si desint aut renuant, a ministro vel a parochi sit designatus;

5—o. Confirmandum in ipso confirmationis actu per se vel per procuratorem physice tangat.

Can. 796. — Ut quis licite ad patrini munus admittatur, oportet:

przy chrzcie, tak i przy bierzmowaniu, jeżeli można, powinien być ojciec bierzmowania.

Kan. 794. — § 1. Jeżeli szafarz dla słusznej przyczyny nie uważa inaczej, ojciec bierzmowania powinien przedstawiać do bierzmowania jednego lub dwóch kandydatów.

§ 2. Jeden również dla każdego bierzmowanego powinien być ojciec bierzmowania.

Kan. 795. — Żeby ktoś mógł być ojcem bierzmowania, potrzeba:

1—o. Żeby sam był bierzmowany, miał używanie rozumu oraz intencję spełnienia tego obowiązku;

2—o. Nie był zapisany do żadnej sekty heretyckiej lub schizmatycznej, ani w żadnej z kar, o których mowa w kan. 765 n. 2, po wyroku ogłaszającym lub skazującym;

3—o. Nie był ojcem, matką, małżonkiem bierzmowanego;

4—o. Był wyznaczony przez bierzmowanego, jego rodziców lub opiekunów, a w ich braku lub odmowie przez szafarza lub proboszcza;

5—o. Dotykał fizycznie bierzmowanego osobiście lub przez pełnomocnika podczas samego bierzmowania.

Kan. 796. — Żeby ktoś godziwie mógł być dopuszczony na ojca bierzmowania, potrzeba:

1—o. Sit alius a patrino baptismi, nisi rationabilis causa, iudicio ministri, aliud suadeat, aut statim post baptismum legitime confirmatio conferatur;

2—o. Sit eiusdem sexus ac confirmandus, nisi aliud ministro in casibus particularibus ex rationabili causa videatur;

3—o. Serventur praeterea praescripta can. 766.

Can. 797. — Etiam ex valida confirmatione oritur inter confirmatum et patrinum cognatio spiritualis, ex qua patrinus obligatione tenetur confirmatum perpetuo sibi commendatum habendi eiusque christianam educationem curandi.

1—o. Żeby był różnym od ojca chrzestnego, chyba że rozumna przyczyna, zdaniem szafarza, przemawia inaczej, albo zaraz po chrzcie udzielano bierzmowania;

2—o. Żeby był tej samej płci, co bierzmowany, chyba że w wypadkach szczególnych dla słusznej przyczyny szafarzowi wydaje się inaczej;

3—o. Należy prócz tego zachować przepisy kan. 766.

Kan. 797. — Z ważnego bierzmowania powstaje również pokrewieństwo duchowe między bierzmowanym a ojcem bierzmowania, na mocy którego ojciec ma obowiązek otoczyć bierzmowanego opieką na stałe i starać się o jego chrześcijańskie wychowanie.

CAPUT V

De collatae confirmationis adnotatione et probatione

Can. 798. — Nomina ministri confirmatorum, parentum et patrinorum, diem ac locum confirmationis parochus inscribat in peculiari libro, praeter adnotationem in libro baptizatorum de qua in can. 470, § 2.

Can. 799. — Si proprius confirmati parochus praesens non fuerit, de collata confirmatione minister vel per se ipse vel per alium quamprimum eundem certiolem faciat.

ROZDZIAŁ V

O zapisaniu i dowodzie o udzielonym bierzmowaniu

Kan. 798. — Nazwiska szafarza, bierzmowanych, rodziców własnych i rodziców bierzmowania, dzień i miejsce bierzmowania proboszcz powinien wpisać do specjalnej księgi, niezależnie od zapisu w księdze ochrzczonych, o której w kan. 470 § 2.

Kan. 799. — Jeżeli by własny proboszcz ochrzczonego nie był obecny, szafarz ma obowiązek jak najprędzej powiadomić go osobiście lub przez innych.

Can. 800. — Ad collatam confirmationem probandam, modo nemini fiat praeiudicium, satis est unus testis omni exceptione maior, vel ipsius confirmati iusiurandum, nisi confirmatus fuerit in infantili aetate.

Kan. 800. — Jako dowód udzielonego bierzmowania, wystarczy, byleby to nie było z niczyją krzywdą, jeden świadek ze wszech miar wiarogodny lub zaprzysiężone, zeznanie bierzmowanego, jeżeli bierzmowanie nie było udzielone w dzieciństwie.

TITULUS III

De sanctissima Eucharistia

Can. 801. — In sanctissima Eucharistia sub speciebus panis et vini ipsemet Christus Dominus continetur, offertur, sumitur.

TYTUŁ III

O najświętszej Eucharystii

Kan. 801. — W Najświętszej Eucharystii pod postaciami chleba i wina sam Chrystus Pan znajduje się, ofiaruje i służy za pokarm.

CAPUT I

De sacrosancto Missae sacrificio

Art. I. De sacerdote Missae sacrificium celebrante.

Can. 802. — Potestatem offerendi Missae sacrificium habent soli sacerdotes.

Can. 803. — Non licet pluribus sacerdotibus concelebrare, praeterquam in Missa ordinationis presbyterorum et in Missa consecrationis Episcoporum secundum Pontificale Romanum.

Can. 804. — § 1. Sacerdos extraneus ecclesiae in qua celebrare postulat, exhibens authenticas et adhuc validas literas commendatitias sui Ordinarii, si sit saecularis, vel sui Superio-

ROZDZIAŁ I

O ofierze Mszy św.

Art. I. — O kaptanie sprawującym ofiarę Mszy św.

Kan. 802. — Władzę sprawowania ofiary Mszy św. posiadają jedynie kapłani.

Kan. 803. — Poza Mszą św. przy święceniach kapłańskich i Mszą przy konsekracji biskupów według Pontyfikału Rzymskiego, nie wolno wielu kapłanom współcelebrować.

Kan. 804. — § 1. Obcy kapłan, gdy pragnie celebrować w kościele, po okazaniu autentycznego i dotąd ważnego pisma polecającego swojego ordynariusza, jeżeli jest kapłanem świeckim,

ris, si religiosus, vel Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, si sit ritus orientalis, ad Missae celebrationem admittatur, nisi interim aliquid eum commisisse constet, cur a Missae celebratione repelli debeat.

§ 2. Si iis litteris careat, sed rectori ecclesiae de eius probitate apprime constet, poterit admitti; si vero rectori sit ignotus, admitti adhuc potest semel vel bis, dummodo, ecclesiastica veste indutus, nihil ex celebratione ab ecclesia in qua litat, quovis titulo, percipiat, et nomen, officium suamque dioecsim in peculiari libro signet.

§ 3. Peculiares hac de re normae, salvis huius canonis praescriptis, ab Ordinario loci datae, servandae sunt ab omnibus, etiam religiosis exemptis, nisi agatur de admittendis ad celebrandum religiosi in ecclesia suae religionis.

Can. 805. — Sacerdotes omnes obligatione tenentur Sacrum litandi pluries per annum; curet autem Episcopus vel Superior religiosus ut iidem saltem singulis diebus dominicis aliisque festis de praecepto divinis operentur.

lub swojego przełożonego, jeżeli jest zakonnikiem, lub Kongregacji dla Kościoła Wschodniego, jeżeli jest obrządku wschodniego, powinien być dopuszczony do odprawiania Mszy, chyba że wiadomo, iż w międzyczasie popełnił coś takiego, za co musi być odsunięty od odprawiania Mszy św.

§ 2. Gdyby pism tych nie posiadał, rządcy jednak kościoła dobrze był znany ze swej uczciwości, może być dopuszczony; gdyby wszakże rządcy kościoła nie był znany, może być jeszcze dopuszczony raz lub drugi, byleby odziany był w szaty kościelne, za odprawienie w kościele nie pobierał niczego pod jakimkolwiek pozorem, oraz wpisał do specjalnej księgi swoje imię, stanowisko i diecezję.

§ 3. Nie naruszając przepisów niniejszego kanonu, szczegółowe w tej sprawie przepisy wydane przez miejscowego ordynariusza powinny być zachowane przez wszystkich, także przez zakonników wyjętych, chyba że mowa o dopuszczeniu do odprawiania zakonników w kościele ich zakonu.

Kan. 805. — Wszyscy kapłani obowiązani są do odprawiania Mszy św. wiele razy w roku; biskup natomiast lub przełożony zakonny powinni się troszczyć, żeby kapłani sprawowali służbę Bożą przynajmniej w poszczególne niedziele i święta nakazane.

Can. 806. — § 1. Excepto die Nativitatis Domini et die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, quibus facultas est ter offerendi Eucharisticum Sacrificium, non licet sacerdoti plures in die celebrare Missas, nisi ex apostolico indulto aut potestate facta a loci Ordinario.

§ 2. Hanc tamen facultatem impertiri nequit Ordinarius, nisi cum, prudenti ipsius iudicio, propter penuriam sacerdotum die festo de praecepto notabilis fidelium pars Missae adstare non possit; non est autem in eius potestate plures quam duas Missae eidem sacerdoti permittere.

Can. 807. — Sacerdos sibi conscius peccati mortalis, quantumvis se contritum existimet, sine praemissa sacramentali confessione Missam celebrare ne audeat; quod si, deficiente copia confessarii et urgente necessitate, elicitio tamen perfectae contritionis actu, celebraverit, quamprimum confiteatur.

Can. 808. — Sacerdoti celebrare ne liceat, nisi ieiunio naturali a media nocte servato.

Can. 809. — Integrum est Missam applicare pro quibusvis tum vivis, tum etiam defunctis purgatorio igne admissa expiantibus, salvo praescripto can. 2262, § 2, n. 2.

Can. 810. — Sacerdos ne omitat ad Eucharistici Sacrificii ob-

Kan. 806. — § 1. Z wyjątkiem Bożego Narodzenia i Dnia Zaduszkiego, kiedy można trzy razy sprawować Eucharystyczną Ofiarę, nie wolno kapłanowi odprawiać w ciągu dnia kilku Mszy, chyba że zezwala na to indult apostolski albo władzy udzielił miejscowy ordynariusz.

§ 2. Władzy tej jednak ordynariusz może udzielić tylko w wypadku, gdy według jego roztropnego sądu, ze względu na brak kapłanów znaczna część wiernych nie mogłaby w dzień świąteczny uczestniczyć we Mszy św.; nie może jednak pozwolić temu samemu kapłanowi na odprawienie więcej, niż dwóch Mszy.

Kan. 807. — Kapłan będący w stanie grzechu, chociażby sądził, że wykonał akt żalu doskonałego, nie może bez uprzedniej sakramentalnej spowiedzi odprawiać Mszy św.; gdyby w braku spowiednika i w wypadku konieczności, wykonawszy jednak akt żalu doskonałego, odprawiał, powinien się jak najprędzej wyspowiadać.

Kan. 808. — Nie wolno odprawiać kapłanowi, który nie jest na czczo od północy.

Kan. 809. — Nie naruszając przepisu kan. 2262 § 2 n. 2, wolno ofiarować Mszę św. za kogokolwiek z żywych, jak również za zmarłych w czyśćcu cierpiących.

Kan. 810. — Kapłan nie powinien opuszczać modlitewnego

lationem sese piis precibus disponere, eoque expleto, gratias Deo pro tanto beneficio agere.

Can. 811. — § 1. Sacerdos, Missam celebraturus, deferat vestem convenientem quae ad talos pertingat et sacra ornamenta a rubricis sui ritus praescripta.

§ 2. Abstineat autem a pileolo et annulo, nisi sit S.R.E. Cardinalis, Episcopus vel Abbas benedictus, aut nisi apostolicum indultum eorundem usum in Missa celebranda eidem permittat.

Can. 812. — Nulli sacerdoti celebranti, praeter Episcopos aliosque praelatos usu pontificalium fruenter, licet sola honoris aut sollemnitatis causa, habere presbyterum assistentem.

Can. 813. — § 1. Sacerdos Missam ne celebret sine ministro qui eidem inserviat et respondeat.

§ 2. Minister Missae inserviens ne sit mulier, nisi, deficiente viro, iusta de causa, eaque lege ut mulier ex longinquo respondeat nec ullo pacto ad altare accedat.

Art. II. — De Missae ritibus et caeremoniis.

Can. 814. — Sacrosanctum Missae sacrificium offerri debet ex

przygotowania przed złożeniem Eucharystycznej Ofiary, a po jej ukończeniu — dziękczynienia Bogu za tak wielkie dobrodziejstwo.

Kan. 811. — § 1. Kapłan mający odprawiać Mszę św. powinien mieć na sobie odpowiednią szatę, sięgającą do kostek oraz szaty liturgiczne przepisane przez rubryki swojego obrządku.

§ 2. Nie wolno mu nosić piuski ani pierścienia, chyba że jest kardynałem, biskupem, opatem po otrzymaniu benedykcji, albo uzyskał indult apostolski zezwalający na ich używanie podczas Mszy św.

Kan. 812. — Żaden odprawiający kapłan, z wyjątkiem biskupów i innych prałatów korzystających z prawa pontyfikaliów, nie może mieć do asysty kapłana, chociażby tylko dla uczczenia lub podniesienia uroczystości.

Kan. 813. — § 1. Kapłan nie może odprawiać Mszy św. bez ministranta, usługującego i dającego odpowiedzi.

§ 2. Ministrantem służącym do Mszy św. nie może być kobieta, chyba że nie ma mężczyzny, jest słuszna przyczyna i pod żadnym pozorem nie przystępuje do ołtarza, a odpowiada kapłanowi z oddali.

Art. II. — O obrzędach i caeremoniach Mszy św.

Kan. 814. — Najświętszą ofiarę Mszy św. składa się z chleba

pane et vino, cui modicissima aqua miscenda est.

Can. 815. — § 1. Panis debet esse mere triticeus et recenter confectus ita ut nullum sit periculum corruptionis.

§ 2. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.

Can. 816. — In Missae celebratione sacerdos, secundum proprium ritum, debet panem azymum vel fermentatum adhibere ubicunque Sacrum litet.

Can. 817. — Nefas est, urgente etiam extrema necessitate, alteram materiam sine altera, aut etiam utramque, extra Missae celebrationem, consecrare.

Can. 818. — Reprobata quavis contraria consuetudine, sacerdos celebrans accurate ac devote servet rubricas suorum ritualium librorum, caveatque ne alias caeremonias aut preces proprio arbitrio adiungat.

Can. 819. — Missae sacrificium celebrandum est lingua liturgica sui cuiusque ritus ab Ecclesia probati.

Art. III. — De tempore et loco Missae celebrandae.

Can. 820. — Missae sacrificium omnibus diebus celebrari potest, exceptis iis qui proprio sacerdotis ritu excluduntur.

i wina zmieszanego z odrobiną wody.

Kan. 815. — § 1. Chleb musi być czysto pszenney i świeżo upieczony, tak żeby nie było niebezpieczeństwa zepsucia.

§ 2. Wino musi być naturalne z winnych gron i niezepsute.

Kan. 816. — Kapłan przy odprawianiu Mszy św., gdziekolwiek to czyni, musi używać zgodnie ze swoim obrządkiem chleba praśnego lub kwaszonego.

Kan. 817. — Jest rzeczą niegodziwą, nawet w wypadku skrajnej konieczności, konsekrować jedną postać bez drugiej albo obie poza Mszą św.

Kan. 818. — Odrzuciwszy wszelki przeciwny zwyczaj, kapłan odprawiający powinien zachować dokładnie i święcie rubryki swoich ksiąg liturgicznych oraz wystrzegać się, żeby nie wprowadzać dowolnie innych caeremonii lub modlitw.

Kan. 819. — Mszę św. należy odprawiać w języku liturgicznym, każdy według swojego obrządku, zatwierdzonego przez Kościół.

Art. III. O czasie i miejscu odprawiania Mszy św.

Kan. 820. — Msza św. może być odprawiana we wszystkie dni, z wyjątkiem tych, w których zabrania własny obrządek kapłana.

Can. 821. — § 1. Missae celebrandae initium ne fiat citius quam una hora ante auroram vel serius quam una hora post meridiem.

§ 2. In nocte Nativitatis Domini inchoari media nocte potest sola Missa conventualis vel paroecialis, non autem alia sine apostolico indulto.

§ 3. In omnibus tamen religionis seu piis domibus oratorum habentibus cum facultate sanctissimam Eucharistiam habitualiter asservandi, nocte Nativitatis Domini, unus sacerdos tres rituales Missas vel, servatis servandis, unam tantum quae adstantibus omnibus ad praecepti quoque satisfactionem valeat, celebrare potest et sacram communionem petentibus ministrare.

Can. 822. — § 1. Missa celebranda est super altare consecratum et in ecclesia vel oratorio consecrato aut benedicto ad normam iuris, salvo praescripto can. 1196.

§ 2. Privilegium *altaris portatilis* vel iure vel indulto Sedis tantum Apostolicae conceditur.

§ 3. Hoc privilegium ita intelligendum est, ut secumferat facultatem ubique celebrandi, honesto tamen ac decenti loco et super petram sacram, non autem in mari.

Kan. 821. — § 1. Początek Mszy św. nie może być wcześniejszy, niż na jedną godzinę przed świtem i nie późniejszy, niż jedną godzinę po południu.

§ 2. W noc Bożego Narodzenia może się rozpocząć o północy tylko Msza konwentalna lub parafialna, nie zaś inna bez apostolskiego indultu.

§ 3. We wszystkich jednak domach zakonnych lub zakładowych, posiadających kaplice z prawem przechowywania Najświętszej Eucharystii na stałe, w noc Bożego Narodzenia jeden kapłan może celebrować trzy Msze św. według rubryk lub, z zachowaniem tego co należy, jedną tylko dla wszystkich obecnych, również w celu spełnienia przykazania przez obecnych, oraz może rozdawać Komunię św. tym, którzy o to proszą.

Kan. 822. — § 1. Nie naruszając przepisu kan. 1196, Msza św. powinna być odprawiana przy ołtarzu konsekrowanym w kościele lub kaplicy konsekrowanej albo poświęconej, stosownie do prawa.

§ 2. Przywileju *ołtarza przenośnego* udziela się tylko na mocy prawa albo indultu Stolicy Apostolskiej.

§ 3. Przywilej ten należy rozumieć tak, że zawiera władzę odprawiania wszędzie, na miejscu jednak stosownym i na portatylu, nie jednak na morzu.

§ 4. Loci Ordinarius aut, si agatur de domo religionis exemptae, Superior maior, licentiam celebrandi extra ecclesiam et oratorium super petram sacram et decenti loco, nunquam autem in cubiculo, concedere potest iusta tantum ac rationabili de causa, in aliquo extraordinario casu et per modum actus.

Can. 823. — § 1. Non licet Missam celebrare in templo haereticorum vel schismaticorum, etsi olim rite consecrato aut benedicto.

§ 2. Deficiente altari proprii ritus, sacerdoti fas est ritu proprio celebrare in altari consecrato alius ritus catholici, non autem super Graecorum antimensiis.

§ 3. In altaribus papalibus nemo celebret sine apostolico indulto.

§ 4. Miejscowy ordynariusz lub, gdy mowa o domu zakonu wyjątego, wyższy przełożony może w wypadku wyjątkowym, jednorazowo, dla słusznej i rozumnej przyczyny, zezwolić na odprawianie poza kościołem i kaplicą, na portatylu i w miejscu stosownym, nigdy jednak w sypialni.

Kan. 823. — § 1. Nie wolno odprawiać Mszy św. w świątyniach heretyckich lub schizmatyckich, chociażby niegdyś były należycie konsekrowane lub poświęcane.

§ 2. W braku ołtarza własnego obrządku, wolno kapłanowi odprawiać we własnym obrządku na ołtarzu konsekrowanym w innym obrządku katolickim, nie jednak na greckich antymensach.

§ 3. Nie wolno nikomu bez apostolskiego indultu odprawiać na ołtarzach papieskich.